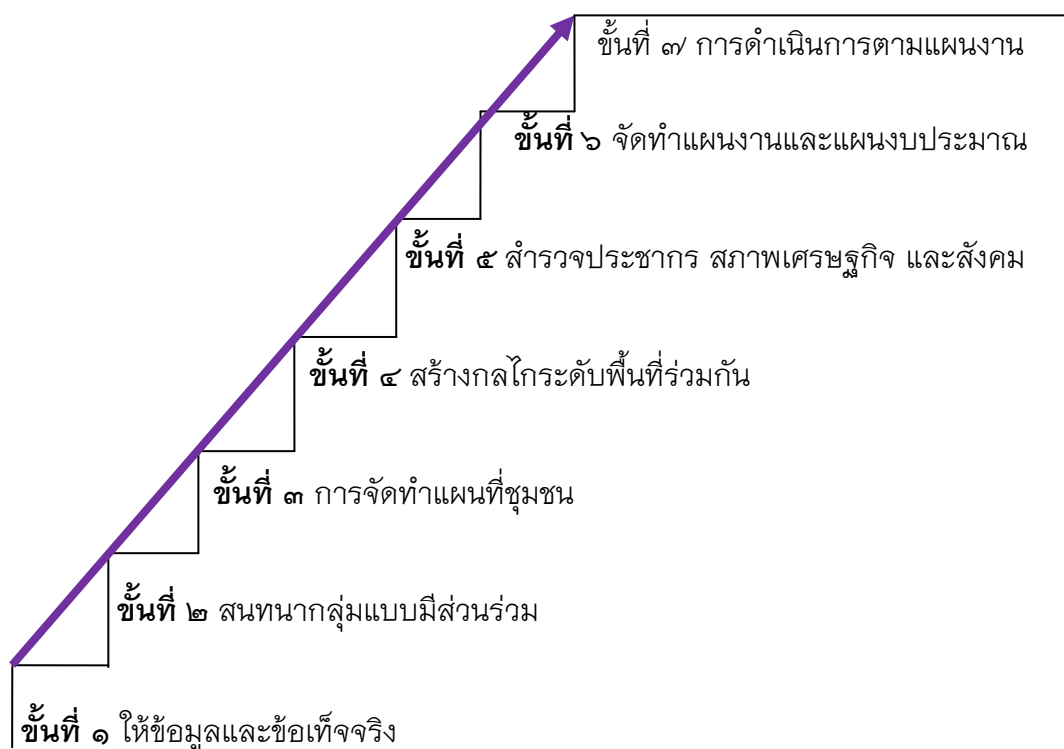

แผนการจัดการความรู้ ปิงปประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

(กลุ่มที่ ๕)

โดย

กรมป่าไม้

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ กระบวนการมีส่วนร่วมของอาสาป่าไม้ชาวบ้านในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (Area approach) เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (โดย สำนักจัดการที่ดินป่าไม้)

๒.๑ นิยามศัพท์

๒.๒ กรอบแนวคิดการศึกษาและวิเคราะห์

๒.๓ ระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform)

๒.๔ ระดับการให้คำปรึกษาหารือ (to consult)

๒.๕ ระดับการเข้าไปเกี่ยวข้อง (to involve)

๒.๖ ระดับการร่วมมือ (to collaborate)

๒.๗ ระดับการมอบอำนาจการตัดสินใจ (to empower) ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๓ การถ่ายทอดองค์ความรู้ครูป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ (ตัวอย่างแนวทางการส่งเสริม “ค่ายเยาวชน...รักษ์พงไพร”)

(โดย สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ)

บทที่ ๔ หลักเกณฑ์และขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อรับรองสิทธิ์

(โดย สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ ๓/ (ขอนแก่น))

คำนำ

เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุ ๖๐ พรรษา ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ กรมป่าไม้ในฐานะที่ได้รับพระกรุณาธิคุณพันพรรณมา จึงขอน้อมรำลึกถึงพระราชกรณียกิจที่ทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตา ที่ทรงให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านป่าไม้ “ครูป่าไม้” ตลอดมา ทั้งยังทรงให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และเยาวชนในการดูแลรักษาป่า และร่วมมือกันสร้างป่า สร้างรายได้ ให้กับประเทศไทยต่อไป

ทั้งนี้กรมป่าไม้จึงได้มีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าสงวนแห่งชาติขึ้นมาในรูปแบบองค์กรอาสา ป่าไม้ชาวบ้าน โดยยึดมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เป็นหลักในการบริหารจัดการพื้นที่ป่า และมีแนวทางให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปสอนนักเรียนในพื้นที่ที่ใกล้กับหน่วยงานภาคสนาม โดยให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของป่าไม้ และการปลูกไม้ป่าในลักษณะวนเกษตรในพื้นที่ทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด เป็นต้น

กรมป่าไม้

พ.ศ. ๒๕๕๘

บทที่ ๑

บทนำ

ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ กรมป่าไม้ได้เริ่มกำหนดแนวทางและ กระบวนการ มีส่วนร่วม ของในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในรูปแบบ “องค์กรอาสาป่าไม้ชาวบ้าน” เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยเริ่มจากการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ โดยมีมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งมีสาระสำคัญเพื่อเป็นการสงวน คุ้มครอง ป้องกันพื้นที่ป่าไม้ของชาติที่เหลืออยู่ไว้ให้ได้ จึงกำหนดมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าไม้ เป็น ๒ ด้าน คือ

๑. ด้านการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้

๑.๑ ป่าสงวนแห่งชาติ

๑) พื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร และพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจที่เสื่อมสภาพ กรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ดังกล่าวให้ ส.ป.ก. นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามนโยบายรัฐบาล เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ แล้ว ดังนั้น เพื่อให้นโยบายการปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลสัมฤทธิ์ผล จึงให้ดำเนินการ ดังนี้

- ให้กรมป่าไม้ และ ส.ป.ก. ปฏิบัติตามข้อตกลงว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการกันพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติกลับคืนกรมป่าไม้ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๘ โดยเร่งรัดดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกป่าโดยเร็ว

- พื้นที่ที่ไม่สมควรนำไปปฏิรูปที่ดิน ให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามหน้าที่และความรับผิดชอบ และเพื่อเปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างเป็นรูปธรรม ให้กรมป่าไม้พิจารณาตามความเหมาะสมจัดการพื้นที่ที่มีสภาพป่าแปลงเล็ก แปลงน้อย ในพื้นที่ราบและมีใช้เป็นพื้นที่ที่ควรสงวนรักษาไว้เพื่อคุ้มครองระบบนิเวศ และสภาพแปลงดังกล่าวจะต้องไม่ติดกับป่าผืนใหญ่ โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท้องถิ่น และ ส.ป.ก. กรณีนี้ให้พิจารณาจัดทำเป็นพื้นที่ทดลองจัดการเป็นบางแห่งก่อน

- ให้ ส.ป.ก. นำผลการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไปเร่งรัดกำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน เมื่อมีเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว ให้ ส.ป.ก. เร่งรัดดำเนินการต่อไป และให้กำหนดเป็นเงื่อนไขการใช้ที่ดิน ส.ป.ก. ให้ราษฎรปลูกไม้ผลและ/หรือไม้ยืนต้นอย่างน้อยร้อยละ ๒๐ ของเนื้อที่ที่ได้รับ กรณีเป็นพื้นที่ติดกับเขตป่าไม้จะต้องปลูกไม้ผลและ /หรือไม้ยืนต้นเป็นแนวกันชน และให้นำเอาวิธีการจัดรูปแปลงที่ดินให้มีขนาดเหมาะสมเพื่อใช้แก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินอยู่อาศัย/ทำกินของราษฎรในเขตป่าไม้ด้วย

๒) พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม ตามผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ และ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๕ ซึ่งกำหนดไว้ว่า เมื่อดำเนินการในพื้นที่ให้กรมป่าไม้ปรับแนวเขตได้ตามสภาพข้อเท็จจริงและความเหมาะสมในภูมิประเทศ ผลจากการปรับแนวเขตให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) บริเวณพื้นที่ที่ปรับออกเป็นพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ หากมีราษฎรอยู่อาศัย/ทำกิน ให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม

(๒) พื้นที่ที่ผ่านการตรวจสอบและมีความเหมาะสมที่จะกำหนดไว้เป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์ ให้กรมป่าไม้กำหนดเป็นป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ ให้กรมป่าไม้จัดทำแนวเขตที่ชัดเจน และป้องกันดูแลคุ้มครองอย่างเข้มงวด ไม่ให้ราษฎรบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองอยู่อาศัยทำกิน หากมีการบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเฉียบขาด

๑.๒ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี (พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑, ชั้นที่ ๒ และเขตอนุรักษ์ป่าชายเลน)

เนื่องจากเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้กำหนดขึ้น เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่า หายาก เพื่อการป้องกันภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัยและการพังทลายของดิน รวมถึงตลอดถึงเพื่อประโยชน์ด้านการศึกษา วิจัย นันทนาการของประชาชนและความมั่นคงของชาติ ดังนี้

๑) ยืนยันนโยบายของรัฐที่จะไม่นำพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย และป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรีไปดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๒) ให้กรมป่าไม้สำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจน และขึ้นทะเบียนคุ้มครองเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๓) ให้กรมป่าไม้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบพิสูจน์การครอบครองที่ดินของราษฎร โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร (หากไม่มีให้ใช้ภาพถ่ายดาวเทียม) ซึ่งภาพถ่ายพื้นที่นั้นใช้เป็นครั้งแรกหลังวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก ตรวจสอบร่องรอยการทำประโยชน์ต่อเนื่องมาก่อนวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก และต้องพิจารณาร่วมกับพยานหลักฐานอื่น ซึ่งแสดงว่าได้มีการครอบครองทำประโยชน์ต่อเนื่องมาก่อนวันสงวนหวงห้ามนั้น ๆ ด้วย

๔) กรณีผลการตรวจพิสูจน์พบว่า ราษฎรอยู่อาศัย /ทำกินมาก่อน ให้กรมป่าไม้จัดทำขอบเขตบริเวณที่อยู่อาศัย/ทำกินให้ชัดเจน ห้ามขยายพื้นที่เพิ่มเติมโดยเด็ดขาด และดำเนินการตามกฎหมายเพื่อให้ราษฎรอยู่อาศัย/ทำกิน ตามความจำเป็นเพื่อการครองชีพ แต่ถ้าเป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ พื้นที่ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการคุ้มครองดูแลพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ให้พิจารณาดำเนินการช่วยเหลือราษฎรตามความเหมาะสม เพื่อให้หาที่อยู่อาศัย/ทำกินแห่งใหม่ หรือดำเนินการเคลื่อนย้ายราษฎรออกจากบริเวณนั้นไปอยู่อาศัย /ทำกินในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยในพื้นที่รองรับให้มีการสนับสนุนด้านสาธารณูปโภคการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม รวมทั้งพิจารณารับรองสิทธิในที่ดินตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ที่ราษฎรได้เคลื่อนย้ายออกไปแล้ว ให้ทำการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าต่อไป

๕) กรณีผลการตรวจพิสูจน์พบว่า ราษฎรอยู่อาศัย/ทำกินหลังวันประกาศสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก ให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้เคลื่อนย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้น แล้วทำการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมการเคลื่อนย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ให้เตรียมแผนการรองรับในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยสนับสนุนด้านสาธารณูปโภค การพัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม รวมทั้งการพิจารณารับรองสิทธิในที่ดินตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๒) หากยังไม่สามารถเคลื่อนย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ได้ทันที ให้ดำเนินการควบคุมขอบเขตพื้นที่มิให้ขยายเพิ่มเติมโดยเด็ดขาด และในระหว่างรอการเคลื่อนย้ายให้จัดระเบียบที่อยู่อาศัย/ทำกินให้เพียงพอกับการดำรงชีพ

๖) การดำเนินการตาม๔) และ ๕) จะต้องกำหนดเงื่อนไขการใช้พื้นที่ให้เป็นไปในรูปแบบของการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และหรือสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

๗) ให้ทุกส่วนราชการที่ดำเนินการพัฒนาพื้นที่สูง ทำการพัฒนาเฉพาะความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพ

๑.๓ พื้นที่อื่น ๆ ที่สงวนหรืออนุรักษ์ไว้เพื่อกิจการป่าไม้

กรณีที่มีราษฎรร้องเรียนเสนอปัญหาให้จังหวัดดำเนินการตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยให้มีทั้งฝ่ายราชการและราษฎรฝ่ายละเท่า ๆ กัน การตรวจสอบข้อเท็จจริงให้พิสูจน์การอยู่อาศัยครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ให้ชัดเจนว่ามีมาก่อนหรือไม่ ราษฎรเดือดร้อนอย่างไร เคยได้รับการช่วยเหลือจากทางราชการมาแล้วหรือไม่ แล้วเสนอมาตรการหรือแนวทางแก้ไขปัญหามาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาตามมาตรการและแนวทางของแต่ละพื้นที่ที่เป็นปัญหา ทั้งนี้ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบให้ความเป็นธรรมกับราษฎรให้มากที่สุด

๒. ด้านการป้องกันพื้นที่ป่าไม้ และอื่น ๆ

๒.๑ ถ้ามีการกระทำผิดใด ๆ อันเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่และ/หรือขยายพื้นที่ที่อยู่อาศัย/ทำกินเพิ่มเติม หรือเป็นการทำลาย หรือกระทบกระเทือนต่อการรักษาป่าและ /หรือสิ่งแวดล้อม ให้ดำเนินการตามกฎหมายโดยเฉียบขาด และเพื่อป้องกันมิให้มีการยึดถือครอบครองพื้นที่ ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่สั่งให้ผู้กระทำผิดออกจากพื้นที่ ทำลาย รื้อถอน และ/หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

๒.๒ ให้คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ (ไม่มีแล้ว) กำกับดูแลให้หน่วยงานหรือคณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ประสานการปฏิบัติกันอย่างสอดคล้องและมีเอกภาพ เพื่อความมีประสิทธิภาพ และ สัมฤทธิ์ผลในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

๒.๓ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมป่าไม้) ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย โดยจัดให้องค์การปกครองท้องถิ่น เช่น อบต. หรือสภาตำบล และชุมชนเข้ามาร่วมดูแลรักษาสภาพป่าไม้มิให้มีการบุกรุก ทำลาย หรือกระทำผิดอันเป็นการกระทบกระเทือนต่อการรักษาป่าและ/หรือสิ่งแวดล้อม

๒.๔ ให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย แผนงาน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านการป้องกันพื้นที่ ๒) ด้านการควบคุมพื้นที่ ๓) ด้าน

การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ๔) ด้านการติดตาม - ประเมินผลและระบบข้อมูล โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการจัดการฯ อันจะทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้เป็นไปอย่างเป็นระบบ ยั่งยืน และเกิดความชัดเจนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

๒.๕ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินที่ออกโดยมิชอบในพื้นที่ป่าไม้ ให้แล้วเสร็จเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

๒.๖ ให้สำนักงานประมงพิจารณาสนับสนุนงบประมาณแผ่นดินให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาในแต่ละประเภทพื้นที่ รวมถึงการดำเนินการแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในระดับพื้นที่ตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยให้เสนอขอตั้งงบประมาณเป็นปี ๆ ไป

โดยที่กรมป่าไม้เริ่มการจัดการป่าแบบมีส่วนร่วม ตามก ฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมป่าไม้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้กรมป่าไม้ มีภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง ป่าไม้ ดูแลรักษา ส่งเสริม ทำนุบำรุงป่า และการดำเนินการเกี่ยวกับการป่าไม้ การทำไม้ การเก็บหาของป่า การใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ และการอื่นเกี่ยวกับป่าและอุตสาหกรรมป่าไม้ ให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ด้วยกลยุทธ์เสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และมีภารกิจอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมป่าไม้ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ควบคุม กำกับ ดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดในพื้นที่รับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสวนป่า กฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซ่ยนต์ กฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๒) ศึกษา วิจัย วางแผน และประสานงานเกี่ยวกับการปลูกป่าเพื่อการฟื้นฟูสภาพป่า และระบบนิเวศ

(๓) ส่งเสริมการปลูกป่า การจัดการป่าชุมชน และการปลูกสร้างสวนป่าเชิงเศรษฐกิจในลักษณะสวนป่าภาคเอกชนและสวนป่าในรูปแบบอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษา วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ป่าเศรษฐกิจของตลาดในประเทศและต่างประเทศ

(๔) อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลรักษา และจัดการให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ และการอนุญาตที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไม้ อุตสาหกรรมไม้ ที่ดินป่าไม้ และผลิตผลป่าไม้

(๕) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้และผลิตผลป่าไม้ และที่เกี่ยวข้องกับไม้และผลิตภัณฑ์ไม้

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

บทที่ ๒

กระบวนการมีส่วนร่วมของอาสาป่าไม้ชาวบ้านในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (Area approach) เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

(โดย สำนักจัดการที่ดินป่าไม้)

๒.๑ นิยามศัพท์

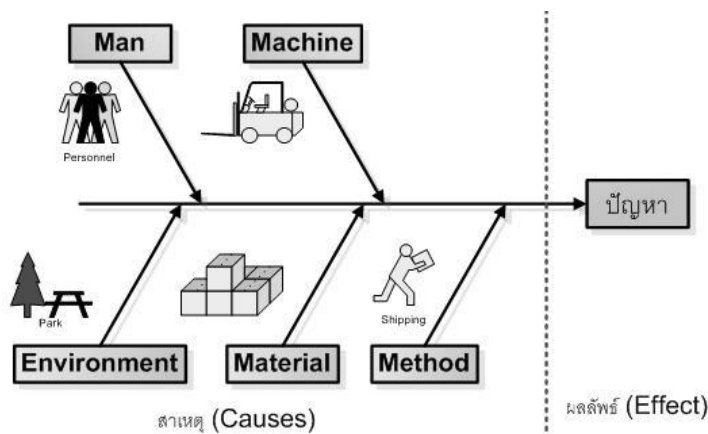
การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

อาสาป่าไม้ชาวบ้าน (Forest Volunteer) หมายถึง บุคคลซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในท้องที่หมู่บ้านหรือตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่และให้หมายความรวมถึงชุมชนที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศของทางราชการ ซึ่งได้สมัครเป็นอาสาป่าไม้ชาวบ้าน (ครัวเรือนละ ๑ คน) กับกรมป่าไม้ เพื่อร่วมบริหารจัดการป่าไม้ในบ้านและในชุมชน

คณะกรรมการอาสาป่าไม้ชาวบ้าน (คอส.ป.ม.) (Village Forester Volunteer Committee; VFORV) หมายถึง คณะกรรมการที่กรมป่าไม้ได้กำหนดให้มีแนวทางการจัดตั้งคณะกรรมการระดับพื้นที่ป่าไม้

๒.๒ กรอบแนวคิดการศึกษาและวิเคราะห์

๑) การบริหารจัดการตามหลักการของ ๔ Ms ประกอบไปด้วยคน (Man) วัสดุ (Material) เงิน (Money) และการจัดการ (Management)

ที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/๒๓/๓๔๔๙>

๒) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum) แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ ระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform) ระดับการให้คำปรึกษาหารือ (to consult) ระดับการเข้าไปเกี่ยวข้อง (to involve) ระดับการร่วมมือ (to collaborate) และระดับการมอบอำนาจการตัดสินใจ (to empower) กับภารกิจของกรมป่าไม้ที่ดำเนินการในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

๒.๓ ระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform)

ขั้นที่ ๑ ให้ข้อมูลและข้อเท็จจริง

(๑) ประสานผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน

(๒) การเตรียมพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการพื้นที่ตามการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ (Zoning) เป็นหลัก อธิบายให้ชุมชนเห็นว่าพื้นที่ทั้ง ๓ รูปแบบ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ เขตพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร แตกต่างกันอย่างไรร และในแต่ละพื้นที่มีมาตรการอย่างไร และการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

๑๑ ข้อ ดังนี้

๑. แนวเขตพื้นที่ป่าตามกฎหมาย

๒. แนวเขตการปกครอง(ขอบเขตตำบล อำเภอ พิกัดหมู่บ้าน

๓. เส้นทางคมนาคม

๔. แหล่งน้ำ (ลำห้วย, ลำน้ำ, อ่างเก็บน้ำ)

๕. เขตจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ (Zoning)

๖. เขตป่าไม้ถาวร พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน

๗. ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

๘. ผลการอ่านแปลภาพถ่ายดาวเทียมปี ๒๕๕๑ - ปัจจุบัน

๙. ภาพถ่ายทางอากาศออร์โธรีปี ๒๕๔๕

๑๐. แผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ (L ๗/๐๑๗, L ๗/๐๑๘)

๑๑. ข้อมูลการรังวัดโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ฯ (ถ้ามี)

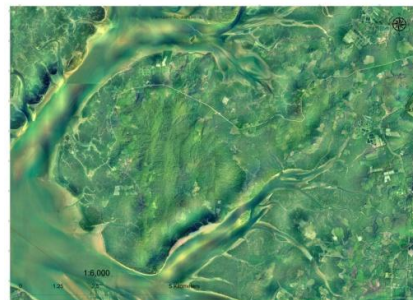
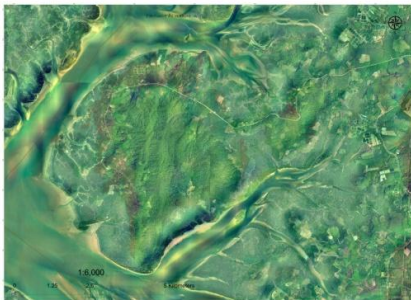
๑๒. ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน (ทุกหน่วยงาน) เช่น แปลงปลูกป่า FBT ป่าชุมชน พื้นที่ขอใช้ประโยชน์จากภาครัฐและเอกชน

๑๓. ข้อมูลพิกัดจุดดำเนินคดี และพื้นที่เกิดไฟป่า

๑๔. สภาพชนิด ประเภทป่าไม้ธรรมชาติที่คงเหลือ

(๓) จัดทำไวนิลภาพถ่ายทางอากาศออร์โธรีปี ๒๕๔๕ ของป่าสงวนแต่ละหมู่บ้าน

ขนาดประมาณ ๒.๔ x ๑.๘ เมตร ประกอบการอธิบายให้ชาวบ้านได้ทราบข้อเท็จจริงร่วมกัน เกี่ยวกับพื้นที่ป่าเพื่ออนุรักษ์ อยู่อาศัย และที่ดินทำกิน

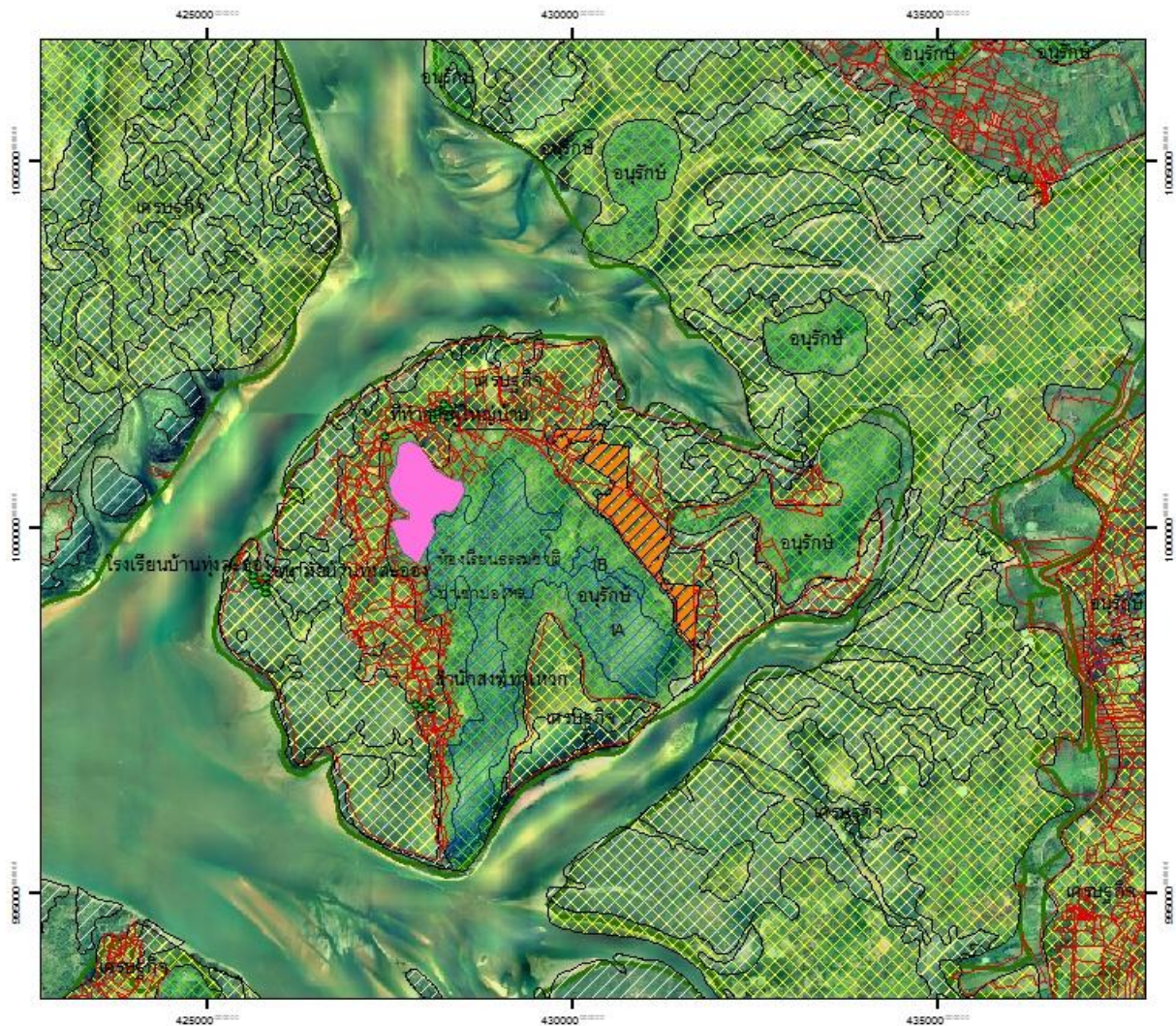

ขั้นที่ ๒ สนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม

- (๑) เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ลงพื้นที่ เช่น กระดาษชาร์ต ๑๒ แผ่น ปากกาเมจิกสีแดง ดิน
น้ำเงิน เขียว เทปกาว ปากกา กระดาษ A๔ หรือกระดาษโพลีอีสต์ สำหรับ
อุปกรณ์อื่นๆ เช่น ไมโครโฟน บอร์ด ควรประสานกับผู้นำชุมชนให้ช่วยจัดเตรียม
- (๒) เตรียมประเด็นคำถาม เพื่อร่วมกันรับรู้ข้อมูลในหมู่บ้าน จัดลำดับให้เหมาะสม เช่น
ข้อดีของหมู่บ้านของเรา ปัญหาที่สำคัญของหมู่บ้าน และเราจะช่วยกันแก้ไขปัญหา
ในหมู่บ้านของเราได้อย่างไร
- (๓) ประสานผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงแนวทางการ
บริหารจัดการป่าสงวนแห่งชาติแบบมีส่วนร่วม (ใช้เวลา ๑ วัน) และสร้าง
กระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้
 - ๓.๑ การบริหารงานของศูนย์จัดการกลุ่มป่าสงวนแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นๆ
ของกรมป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
 - ๓.๒ วิทยากรกระบวนการเริ่มสร้างกระบวนการรับรู้ข้อมูลสภาพทั่วไปของ
หมู่บ้านร่วมกัน โดยแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม
 - ๓.๓ แจกวัสดุอุปกรณ์แต่ละกลุ่ม โดยแจกกระดาษ ขนาด ๑ ส่วน ๔ ของกระดาษ
A๔ เท่ากับจำนวนคนที่มีในกลุ่ม อธิบายวิธีการเขียนข้อความลงบนกระดาษว่า
กระดาษ ๑ แผ่นให้เขียนได้ ๑ ความเห็น เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้ออกมาติดไว้ที่
บอร์ดโดยใช้กระดาษกาว (ลองทำให้ดูเป็นตัวอย่างในครั้งแรก) การใช้เทปกาวเพื่อ
สามารถขยับข้อความได้
 - ๓.๔ ตั้งประเด็นคำถาม ๑ คำถาม เพื่อให้แต่ละกลุ่มระดมความคิด ตัวอย่างเช่น
ท่านคิดว่าหมู่บ้านของเรามีอะไรที่ดีที่สุด นำข้อความที่เขียน ๑ ความเห็นมาติดที่
บอร์ด
 - ๓.๕ เมื่อครบทุกกลุ่มแล้วให้แบ่งกลุ่มความคิดที่แตกต่างกัน เช่น มีทรัพยากรป่า
ชายเลนที่สมบูรณ์ มีผู้นำที่ดี ชาวบ้านมีอริยาศยดี มีป่าต้นน้ำที่สมบูรณ์ และนำ
ความคิดที่เหมือนกันมาจัดกลุ่มในกลุ่มเดียวกัน นับว่ากลุ่มใดมีความถี่ของ
ความคิดมากที่สุด เช่น มีทรัพยากรป่าชายเลนที่สมบูรณ์ ๑๐ ความเห็น มีผู้นำที่ดี
๕ ความเห็น ชาวบ้านมีอริยาศยดี ๖ ความเห็น และมีป่าต้นน้ำที่สมบูรณ์ ๒๐
ความเห็น เราจะสามารถร่วมกันสรุปได้ว่า หมู่บ้านของเรามีสิ่งที่ดีที่สุด คือ มีป่า
ต้นน้ำที่สมบูรณ์
 - ๓.๖ ตั้งประเด็นคำถามที่ ๒ และ ๓ เช่น ประเด็นปัญหาสำคัญของหมู่บ้านคือ
อะไร และแนวทางแก้ไขปัญหาคืออะไร เป็นต้น
 - ๓.๗ สรุปประเด็นแต่ละคำถามร่วมกัน

แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาบ่อโทร
ศูนย์จัดการกลุ่มป่าสงวนแห่งชาติ (เตรียมการ) ที่ 289 ป่าเขาพระพิชัย จังหวัดพังงา

WGS 1984

สัญลักษณ์

- แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ
- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ
- แนวเขตแปลงที่อยู่อาศัย
- พื้นที่ป่าชายเลน (ถ้ามี)
- หน่วยงานสำคัญในพื้นที่ (วัด โรงเรียน หน่วยงานต่างๆ)

- พื้นที่ขออนุญาตใช้ประโยชน์
- พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการทำโครงการป่าชุมชน เนื้อที่ประมาณ 600 ไร่ และที่ดินทำกิน (สปก. สทก. 30 มี.ย. 41)
- พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการสร้างป่าเศรษฐกิจชุมชน เนื้อที่ประมาณ 600 ไร่

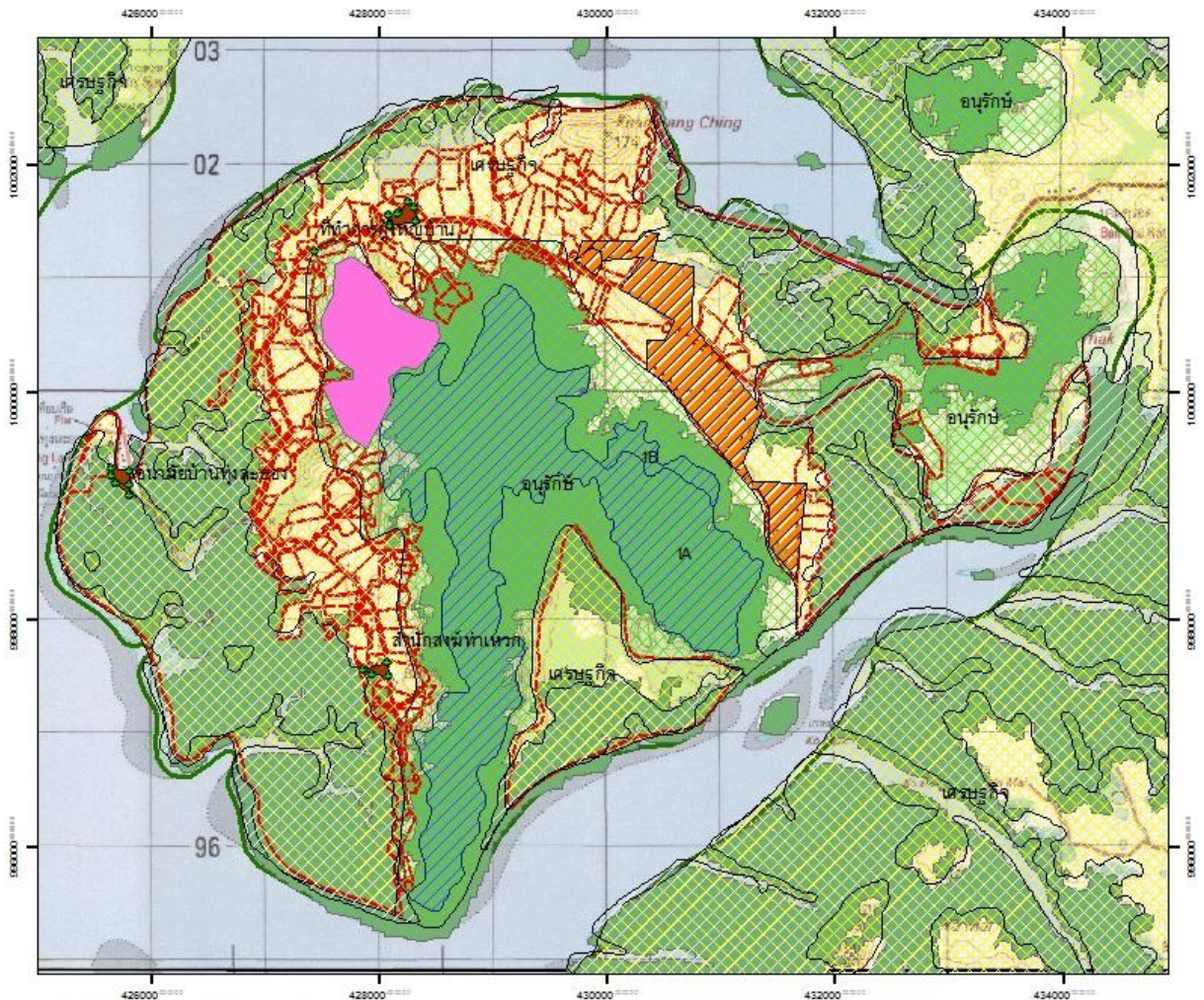
Zoning

- เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์
- เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจป่าไม้
- เขตป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร

แผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 แสดงการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้
 ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาบ่อไทร
 แผนที่ลำดับชุด L7018

WGS 1984

สัญลักษณ์

- แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ
- ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ
- แนวเขตแปลงที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกิน (สปก. สทก. 30 มิ.ย. 41)
- พื้นที่ป่าชายเลน (ถ้ามี)
- หน่วยงานสำคัญในพื้นที่ (วัด โรงเรียน หน่วยงานต่างๆ)

- พื้นที่ขออนุญาตใช้ประโยชน์
- พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการทำโครงการป่าชุมชน เนื้อที่ประมาณ 600 ไร่
- พื้นที่คงสภาพป่า ปี 2556
- พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการสร้างป่าเศรษฐกิจชุมชน เนื้อที่ประมาณ 600 ไร่

Zoning

- เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์
- เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจป่าไม้
- เขตป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร

๒.๔ ระดับการให้คำปรึกษาหารือ (to consult)

ขั้นที่ ๓ การจัดทำแผนที่ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการทำแผนที่ชุมชน คือ ๑) เพื่อสร้างแผนที่ของชุมชน ๒) เพื่อใช้แผนที่ชุมชนอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ การวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อการพัฒนา โดยดำเนินการดังนี้

(๑) เตรียมอุปกรณ์ลงพื้นที่ เช่น ไลน์แสดงภาพถ่ายทางอากาศ หรือแผนที่ภูมิประเทศ และชั้นข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามข้อ ๒.๕ ขนาด ๒.๔x๑.๘ เมตร เครื่องมือค้นหาพิกัดดาวเทียม (GPS) ปากกาเมจิกสีต่าง กระดาษ ปากกา เทปกาว กระดาษชาร์ต

(๒) เข้าร่วมประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน

(๓) อธิบายข้อมูลที่ปรากฏในแผนที่ให้ชุมชนได้ทราบ ให้ชุมชนโดยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำกระบวนการร่วมกันวาดแผนที่หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย

๓.๑ แนวเขตหมู่บ้าน

๓.๒ แนวเขตป่าเพื่อการอนุรักษ์ และพื้นที่ป่าคงสภาพที่ควรจัดทำเป็นป่าชุมชน

๓.๓ แนวเขตที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจชุมชน

๓.๔ ที่ตั้งหน่วยงานราชการในพื้นที่ วัด โรงเรียน และสถานที่สำคัญ (เจ้าหน้าที่ร่วมกับตัวแทนชุมชนออกสำรวจจับพิกัดพื้นที่แต่ละแห่ง) นำมาลงในแผนที่

(๔) สรุปการจัดทำแผนที่ชุมชน และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ช่วยนำข้อมูลลงแผนที่ดิจิทัล เพื่อการเตรียมข้อมูลสำหรับเดินสำรวจในพื้นที่จริงร่วมกันต่อไป

นำไปสู่การ การวางแผนตำบลโดยชุมชนและท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่ระบบการจัดการทรัพยากรทั้งหมดในพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติสภา ตำบลและองค์ การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗/แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๒ ร่วมกับพนักงาน เจ้าหน้าที่ กรมป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ต่อไป

๒.๕ ระดับการเข้าไปเกี่ยวข้อง (to involve)

ขั้นที่ ๔ สร้างกลไกระดับพื้นที่ร่วมกัน ขบวนการองค์กรชุมชน/การเชื่อมโยงขบวนการชุมชนทุกขบวนการ/แยกกันปฏิบัติการในรูปแบบองค์กรอาสาป่าไม้ชาวบ้าน

(๑) จัดประชุมคณะอนุกรรมการจัดการป่าสงวนแห่งชาติแบบบูรณาการประจำสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ เพื่อหาทบทวนกระบวนการมีส่วนร่วมของอาสาป่าไม้ชาวบ้านในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในเรื่องของชื่อองค์กรอาสาป่าไม้ชาวบ้าน และความหมายที่กำหนดไว้ในบทนี้

(๒) เตรียมอุปกรณ์ในการลงพื้นที่ กระจดาชพลิบชาร์ต ปากกาเมจิกสีต่าง กระจดาช A๔ และปากกา แบบอาสาป่าไม้ชาวบ้าน ๓ จำนวน ๔ แผ่น แบบอาสาป่าไม้ชาวบ้าน ๑-๒ เท่ากับจำนวนครัวเรือนของหมู่บ้าน ประสานพื้นที่เพื่อจัดเตรียมโมโครโฟน บอร์ด เป็นต้น

(๓) เชิญเจ้าหน้าที่สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ทุกส่วนและเจ้าหน้าที่ศูนย์จัดการกลุ่มป่าสงวนแห่งชาติเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน แจงแนวทางการจัดตั้งคณะกรรมการอาสาป่าไม้ชาวบ้าน

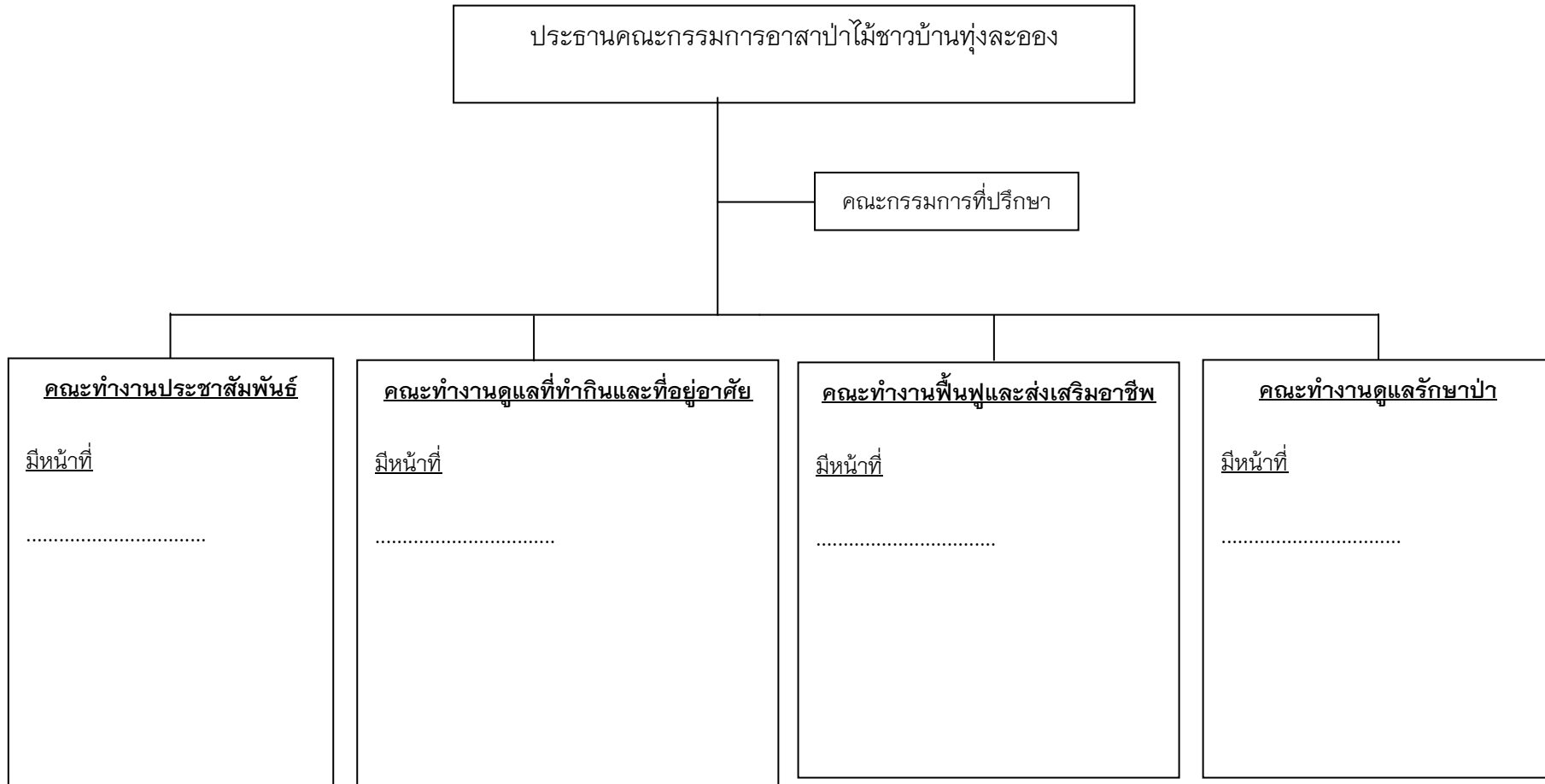
(๔) แบ่งกลุ่มออกเป็น ๓ กลุ่ม อธิบายตัวอย่างแผนผังองค์กรอาสาป่าไม้ชาวบ้าน ให้ที่ประชุมฟังแล้วตั้งคำถาม-ตอบ ดังนี้ (๑) เราเห็นด้วยกับตัวอย่างแผนผังองค์กรอาสาป่าไม้ชาวบ้านหรือไม่ (๒) เราจะแบ่งฝ่ายเป็นกี่ฝ่าย ชื่ออะไร (๓) แต่ละฝ่ายควรมีหน้าที่อะไร

(๖) ร่วมกันจัดทำโครงสร้างองค์กรอาสาป่าไม้ชาวบ้านของชุมชน

(๓) ให้แต่ละกลุ่มเสนอชื่อสมาชิกกลุ่มกลุ่มๆ ละ ๒ คน เพื่อหวัดคัดเลือกกรอง ประธานฝ่ายต่างๆ ๔ ฝ่าย และสมาชิกที่เหลือให้เป็นเลขานุการฝ่าย โดยในครั้งแรกให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานคณะกรรมการอาสาป่าไม้ชาวบ้านไปพลางก่อน และเมื่อองค์กรมีความพร้อมแล้วจึงสรรหาประธานฯ มาจากสมาชิกอาสาป่าไม้ชาวบ้านต่อไป

(๘) ร่วมกันคัดเลือกคณะกรรมการที่ปรึกษาอาสาป่าไม้ชาวบ้าน และให้ประธานจัดทำหนังสือเชิญเข้าเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาอาสาป่าไม้ชาวบ้าน

ตัวอย่างแผนผังองค์กรอาสาป่าไม้ชาวบ้าน

ใบสมัครอาสาป่าไม้ชาวบ้าน

หมู่บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

๑. ข้าพเจ้า(นาย,นาง,นางสาว).....อายุ.....

ปี เกิดเมื่อ.....อยู่บ้านเลขที่.....ซอย/ตรอก.....

ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

เลขประจำตัวประชาชน๑๓ หลัก สถานภาพสมรส โสด สมรสวุฒิการศึกษาสูงสุด ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี อื่นๆ ระบุ.....

การดำรงตำแหน่ง เครือข่ายอื่น

 เคยเป็นอาสาสมัครเครือข่าย.....
เมื่อ.....พ.ศ.....ถึง พ.ศ.....รวม.....ปี..... เป็นอาสาสมัครเครือข่าย..... ไม่เคยเป็นสมาชิกเครือข่าย

มีความประสงค์ สมัครเป็น อาสาสมัครป่าไม้ชาวบ้าน ดูแลพื้นที่ป่าไม้หมู่บ้าน.....

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ขอรับรองว่า ข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น เป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ).....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หลักฐานประกอบการสมัคร

๑. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน ๒. สำเนาทะเบียนบ้าน

ส่วนผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน,กำนัน) เป็นผู้รับรอง	ส่วนเจ้าหน้าที่ หัวหน้าป่าสงวนแห่งชาติ
ลงชื่อ..... (.....)	ลงชื่อ..... (.....)
ตำแหน่ง.....	ตำแหน่ง.....
วันที่.....	วันที่.....

แบบสอบถามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

๑. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 อายุ.....ปี ศาสนา.....การศึกษา.....
 ที่อยู่.....
๒. จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีจำนวนทั้งสิ้น.....คน
๓. จำนวนสมาชิกที่หารายได้สุ่ครอบครัว.....คน
๔. อาชีพและรายได้ (พิจารณาอาชีพจากจำนวนรายได้)
- อาชีพหลัก.....รายได้.....บาท
 อาชีพรอง.....รายได้.....บาท
 อาชีพเสริม.....รายได้.....บาท
 รายได้อื่นๆ เช่น ค่าเช่าที่ดิน สมาชิกในครัวเรือนส่งให้.....บาท
 รวมรายได้.....บาท
๕. การครอบครองที่ดิน
- ๕.๑ พื้นที่ทำกินแยกกับที่อยู่อาศัย
- พื้นที่ทำกิน.....ไร่
 พื้นที่ที่อยู่อาศัย.....ไร่
- ๕.๒ พื้นที่ทำกินรวมกับที่อยู่อาศัย รวม.....ไร่
- ๕.๓ พื้นที่อยู่อาศัย.....ไร่ (ไม่มีพื้นที่ทำกิน)
๖. รายจ่ายครัวเรือนและการลงทุน.....บาท
- ๖.๑ การลงทุนด้านการเกษตร.....บาท
 ๖.๒ การลงทุนด้านการศึกษาของบุตรหลาน.....บาท
 ๖.๓ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรหลาน.....บาท
 ๖.๔ ค่าใช้จ่ายประจำวัน.....บาท
 ๖.๕ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล.....บาท
 ๖.๖ ค่าสาธารณูปโภค.....บาท
 ๖.๗ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ.....บาท

๓/. หนึ่งสิ้น...

๓. หนี้สิน มี ไม่มี

๔. เงินออม มี ไม่มี

๕. สถานะทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว

(คณะกรรมการหมู่บ้านสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกกลุ่มต่างๆ)

สมาชิกในครัวเรือน	สถานะทางสังคม
หัวหน้าครอบครัว	
สามี/ภรรยา	
บุตร	
สมาชิกคนอื่นๆ	

๑๐. การใช้ประโยชน์จากป่า

- ไม่เคยได้ใช้ทรัพยากรป่าไม้เลย
- เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า : เป็นประจำ เป็นฤดูกาล

อธิบายลักษณะการใช้ประโยชน์ (ระบุได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์.....
- ใช้น้ำจากแหล่งต้นน้ำในป่า.....
- แหล่งอาหาร.....
- แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ.....
- แหล่งสมุนไพร.....
- แหล่งไม้ใช้สอย.....
- อื่นๆ

คณะกรรมการอาสาป่าไม้ชาวบ้าน

เรียน อธิบดีกรมป่าไม้(ผ่านผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่)
 ด้วยข้าพเจ้า..... ผู้อำนวยการ/หัวหน้าศูนย์จัดการกลุ่ม
 ป่าสงวนแห่งชาติ ป่า..... ได้ทำการประชุมเมื่อวันที่
 เพื่อจัดเวที่คัดเลือกคณะกรรมการอาสาป่าไม้ชาวบ้าน และ
 คณะกรรมการที่ปรึกษาโดยมีรายชื่อดังนี้

โครงสร้าง	รายชื่อ	หมายเหตุ
ประธาน		
รองประธาน		ฝ่าย.....
เลขานุการ		ฝ่าย.....
กรรมการ	๑	
	๒.	
	๓.	
	๔.	
	๕.	
	๖.	
	๗.	
	๘.	
	๙.	
	๑๐.	
	๑๑.	
	๑๒.	
	๑๓.	
	๑๔.	
	๑๕.	
กรรมการที่ปรึกษา	๑. ผอ./หน. ศูนย์จัดการกลุ่มป่าสงวนแห่งชาติ	โดยตำแหน่ง
	๒.	
	๓.	
	๔.	
	๕.	
	๖.	
	๗.	

๒.๖ ระดับการร่วมมือ (to collaborate)

ขั้นที่ ๕ สํารวจประชากร สภาพเศรษฐกิจ และสังคม

(๑) เตรียมอุปกรณ์ในการลงพื้นที่ กระจายฟลิบชาร์ต ปากกาเมจิกสีต่าง กระจาย A๔ และปากกา แบบอาสาป่าไม้ชาวบ้าน ๑-๒ เท่ากับจำนวนครัวเรือนของหมู่บ้าน ประสานพื้นที่เพื่อจัดเตรียมไมโครโฟน บอร์ด เป็นต้น

(๓) เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการอาสาป่าไม้ชาวบ้าน อธิบายข้อมูลในแบบฟอร์มอาสาป่าไม้ชาวบ้าน ๑-๒ ให้คณะกรรมการอาสาป่าไม้ชาวบ้านทุกฝ่ายทราบ และพื้นที่การเก็บข้อมูลสมาชิกรายครัวเรือน ครัวเรือนละ ๑ คน ให้ครบทั้งหมู่บ้าน

(๔) กำหนดช่วงเวลาในการจัดเก็บข้อมูล เช่น ๑ เดือน และนัดประชุมอีกครั้ง ในช่วงสิ้นเดือน เพื่อรวบรวมและประมวลผลข้อมูลร่วมกัน ดังนี้

๔.๑ รายชื่อ สถานที่ติดต่อ อายุ และสถานภาพสมาชิกอาสาป่าไม้ชาวบ้าน

๔.๒ ข้อมูลเศรษฐกิจของสมาชิกแต่ละครัวเรือน

๔.๓ ข้อมูลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและการถือครองที่ดิน

ขั้นที่ ๖ จัดทำแผนงานและแผนงบประมาณในการบริหารจัดการป่าสงวนแห่งชาติแบบมีส่วนร่วมของอาสาป่าไม้ชาวบ้าน

เป้าหมาย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนสามารถเข้ามาร่วมดำเนินการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ โดยเน้นการจัดการอย่างเป็นระบบในระดับพื้นที่ เพื่อให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยในอัตราร้อยละ ๔๐

วัตถุประสงค์

๑. การถอดความรู้ที่มีอยู่เดิม หรือการวิจัยเพิ่มเติมในการบริหารจัดการ
๒. การพัฒนาให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน
๓. การพัฒนาศักยภาพแกนนำ และเจ้าหน้าที่ร่วมกัน
๔. การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ เพื่อกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติให้ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติร่วมกัน ต่อไป เป็นการลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและข้อขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การดำเนินการ

๑. ประชุมคณะกรรมการอาสาป่าไม้ชาวบ้าน เพื่อร่วมกันจัดทำแผนงานและงบประมาณเสนอผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณานำเข้าข้อบัญญัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อไป
๒. สร้างความร่วมมือตามแผนงานระหว่างกรมป่าไม้ คณะกรรมการอาสาป่าไม้ชาวบ้าน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

(ตัวอย่าง)

แผนงานและแผนงบประมาณในการบริหารจัดการป่าสงวนแห่งชาติแบบมีส่วนร่วมของอาสา
ป่าไม้ชาวบ้าน

ระยะเวลา	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีต่อไป
แผนงาน					
๑. ด้านการควบคุมพื้นที่					
๑.๑ กิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมองค์กรอาสาป่า ไม้ชาวบ้าน ประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง โครงการฝึกอบรมอาสาป่าไม้ชาวบ้านและศึกษา ดูงาน	๓๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐
๑.๒ กิจกรรมจัดทำแผนที่ชุมชน และแผนการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๕๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐
๒. ด้านการป้องกันพื้นที่					
๒.๑ กิจกรรมอาสาป่าไม้ชาวบ้านดูแลรักษาป่า - ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึก และสร้างแนว ร่วมทั้งในระดับพื้นที่ - เพิ่มศักยภาพในการป้องกันไฟป่า - เพิ่มศักยภาพในการหาข่าวและลาดตระเวน ป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน	๑๒,๐๐๐	๑๒,๐๐๐	๑๒,๐๐๐	๑๒,๐๐๐	๑๒,๐๐๐
๓. ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม					
๓.๑ โครงการฝึกอบรมอาสาป่าไม้ชาวบ้านเพื่อ - ส่งเสริมให้ราษฎรในหมู่บ้าน ปลูกรูปลูก “ไม้ ๓ อย่าง” ซึ่งเป็นแนวทางตามพระราชดำริ - สนับสนุนให้มีการสร้าง “ป่าสาธารณะ” ประจำ หมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ - ส่งเสริมอาสาป่าไม้ชาวบ้านการปลูกป่าแนวกันชน - ดูแล บำรุงรักษาป่าปลูกให้เจริญเติบโต เพื่อ อำนวยประโยชน์ต่อระบบนิเวศ สภาพดินฟ้าอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ของดินและแหล่งน้ำ - อนุรักษ์ดินและน้ำ โดยส่งเสริมการใช้หญ้าแฝก และจัดทำฝายชะลอน้ำ	๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐

ระยะเวลา	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีต่อไป
แผนงาน					
๔. ด้านการติดตาม-ประเมินผล และระบบข้อมูล	๑๒,๐๐๐	๑๒,๐๐๐	๑๒,๐๐๐	๑๒,๐๐๐	๑๒,๐๐๐

.....ผู้เสนอแผน

.....ผู้เห็นชอบแผน

.....ผู้อนุมัติแผน

๒.๓/ ระดับการมอบอำนาจการตัดสินใจ (to empower)

ขั้นที่ ๓ การดำเนินการภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น แนวทางการจัดตั้งคณะกรรมการระดับพื้นที่ป่าไม้ (Forest Area Committee: FACT) การจัดการเรื่องระบบทุนภายใน การดำเนินการตามแผนงานและแผนงบประมาณในการบริหารจัดการป่าสงวนแห่งชาติแบบมีส่วนร่วมของอาสาป่าไม้ชาวบ้าน เป็นต้น

บทที่ ๓

การถ่ายทอดองค์ความรู้ครูป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ

(ตัวอย่างแนวทางการส่งเสริม “ค่ายเยาวชน...รักษ์พงไพร”)

(โดย สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ)

ความเป็นมา “ครูป่าไม้”

ครูป่าไม้เป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริสให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปปลูกฝังวิชาความรู้ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการเข้าไปเป็นวิทยากรในโรงเรียนในช่วงที่เวลาว่างจากการเรียนการสอน กรมป่าไม้จึงได้สนองงานตามพระราชดำริดังกล่าว โดยพิจารณาให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปสอนนักเรียนในพื้นที่ที่ใกล้กับหน่วยงานภาคสนาม สำหรับพื้นที่ตำบลแสงภา ได้คัดเลือกโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาปอ เป็นพื้นที่นำร่อง โดยได้สอนเกี่ยวกับประโยชน์ของป่าไม้ และการปลูกไม้ป่าในลักษณะวนเกษตรในพื้นที่ทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด เป็นต้น

พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

“ให้นำเด็ก เยาวชน เข้าไปศึกษาในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ และให้จัดวิทยากรบรรยายความรู้ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามความเหมาะสม

พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๑๕ มกราคม ๒๕๕๖

ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสันติราษฎร์ประชาบำรุง อ.ปะเหลียน จ.ตรัง

“การรักษาป่าและทรัพยากรต่างๆ ให้มีความหลากหลาย แล้ววิธีการที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน คือการให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากธรรมชาติรอบตัว เขาจะมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความรัก ความผูกพัน และหวงแหนในทรัพยากร”

พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

การสัมมนา “รักษ่าป่านาน” ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗

ณ ศูนย์การเรียนรู้และบริการวิชาการ เครือข่ายแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ.เมือง จ.น่าน

ความเป็นมาโครงการ “ค่ายเยาวชน...รักษ่าพงไพร”

ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จำนวน ๕ ศูนย์ ทั่วประเทศ เป็นหน่วยงานภาคสนามที่มีหน้าที่เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเน้นกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในรูปแบบของการจัดค่ายเยาวชน การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนา ส่งเสริม และประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป

กรมป่าไม้ ร่วมกับมูลนิธิสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน และ กรุงเทพมหานคร ตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และปลูกจิตสำนึก ให้เยาวชนซึ่งต่อไปจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้เกิดความรัก ความหวงแหน และช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมโครงการ “ค่ายเยาวชน ...รักษ่าพงไพร ” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม ๒๕๕๘ ระยะเวลาในการเข้าค่าย ๒ วัน ๑ คืน จัดค่ายทั้งหมด ๔ รุ่น รุ่นละ ๖๐ คน ณ ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ๕ ศูนย์ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่า ๒๑ ศูนย์ และสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ๑ ศูนย์ ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นห้องเรียนธรรมชาติในการจัดกิจกรรมและเรียนรู้ของเยาวชน

ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ๕ ศูนย์

๑. ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่

ที่อยู่ : ถนนเจริญประเทศ ตำบลช้างคลาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

หัวหน้าศูนย์ฯ นายวาสนา ท่อทอง

๒. ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จังหวัดตาก

ที่อยู่ : บ้านลานเต็ง หมู่ที่ ๙ ตำบลวังประจบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

หัวหน้าศูนย์ฯ นายจิระ ทรงพุดิ

๓. ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จังหวัดยโสธร

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๑๒ ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

หัวหน้าศูนย์ฯ นายสมศักดิ์ ทวีนนท์

๔. ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่อยู่ : ๕๘๕ หมู่ที่ ๒ ถนนปิ่นอนุสรณ์ ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

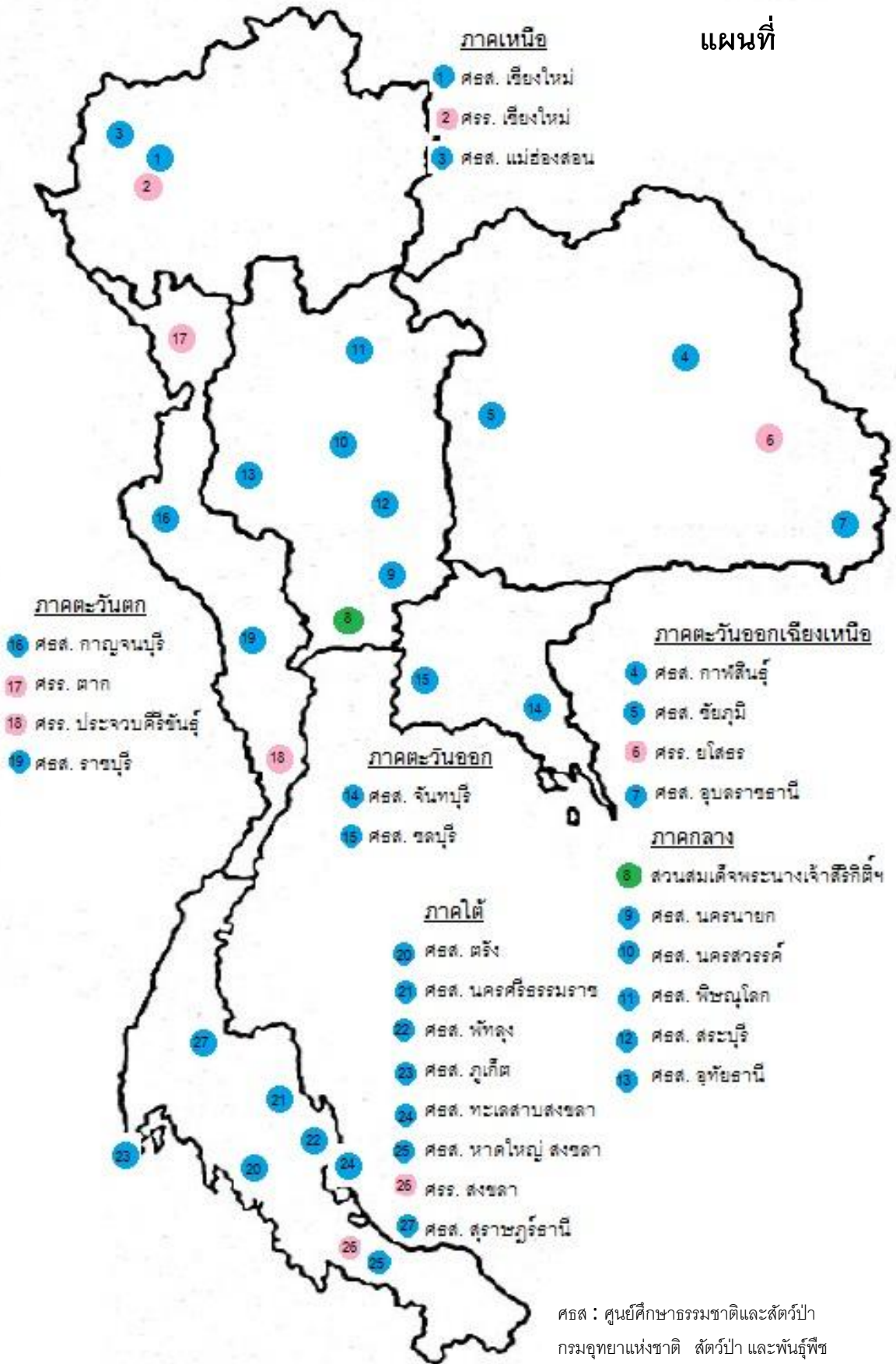
หัวหน้าศูนย์ฯ นายคงศักดิ์ มีแก้ว

๕. ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จังหวัดสงขลา

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๑ ตำบลฉลุง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

หัวหน้าศูนย์ฯ นายวีรพันธ์ พิษณุพนัส

แผนที่

ศรต : ศูนย์ศึกษารวมชาติและสัตว์ป่า
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ศรจ : ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ตามแนวพระราชดำริ กรมป่าไม้

รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชน...รักษ์พงไพร

ศร.	รุ่นที่	ระหว่างวันที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	หมายเหตุ
จ.เชียงใหม่	๑	๒๒-๒๓ พ.ค. ๕๘	ชมชุนบวกรกรน้อย	๑๒	
			วัดช่างเคี่ยน	๑๒	
			วัดดอนจัน	๑๒	
			วัดร่องขุ่น	๑๒	
			อนุบาลบ้านท่าเมืองล่าง	๑๒	
	๒	๘-๙ มิ.ย. ๕๘	สังวาลวิทยา	๑๒	
			บ้านป่าเส้า	๑๒	
			บ้านป่าเหมือด	๑๒	
			วัดร่องวัวแดง	๑๒	
			บ้านบ่อสร้าง	๑๒	
	๓	๑๑-๑๒ มิ.ย. ๕๘	ท่าหลุกสันทราย	๑๒	
			แม่คือวิทยา	๑๒	
			วัดสันกลางเหนือ	๑๒	
			บ้านบวกร้าง	๑๒	
			บ้านแม่ตะไคร้	๑๒	
	๔	๑๕-๑๖ มิ.ย. ๕๘	วัดเจ็ดยอด	๑๒	
			บ้านแม่ดอกแดง	๑๒	
			วัดสันมะฮกฟ้า	๑๒	
			หมู่บ้านสหกรณ์	๑๒	
			วัดห้วยแก้ว	๑๒	
รวม(คน)				๒๔๐	
จ.ตาก	๑	๒๖-๒๗ มิ.ย. ๕๘	บ้านแม่กุเหนือ	๕๒	
			บ้านพะเต๊ะ	๘	
	๒	๒๘-๒๙ มิ.ย. ๕๘	บ้านแม่กุน้อย	๕๖	
			บ้านพะเต๊ะ	๑๔	
	๓	๓ - ๔ ก.ค. ๕๘	ชุมชนบ้านแม่กุหลวง	๓๓	
			บ้านพะเต๊ะ	๑๕	
			ชุมชนบ้านแม่ดาวกลาง	๘	
	๔	๕-๖ ก.ค. ๕๘	บ้านแม่ดาวใหม่	๔๒	
			บ้านพะเต๊ะ	๑๘	
	รวม(คน)				๒๔๐

ศร.ร.	รุ่นที่	ระหว่างวันที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	หมายเหตุ
จ.ยโสธร	๑	๑๙ - ๒๐ มิ.ย. ๕๘	ชุมชนหนองคู	๑๐	
			บ้านนาสไมย์	๑๐	
			บ้านทุ่งนาเือก	๑๐	
			บ้านค้อเหนือค้อใต้ดอนกลาง	๑๐	
			บ้านยางเดี่ยวหนองถ่ม	๑๐	
			บ้านหนองไร่จันทร์เกษม	๑๐	
	๒	๒๓-๒๔ มิ.ย. ๕๘	บ้านนาหลูเหล่าตอง	๑๐	
			บ้านสงเปือย	๑๐	
			ชุมชนกุ้งจาน	๑๐	
			บ้านมะพริกคูโพนลิม	๑๐	
			บ้านแคนน้อยหนองเลิง	๑๐	
			บ้านดงเจริญ	๑๐	
	๓	๓๐ มิ.ย. - ๑ ก.ค. ๕๘	บ้านสงยาง	๑๐	
			บ้านพระเสาร์	๑๐	
			บ้านม่วงอาจโพธิ์ศรี	๑๐	
			บ้านบ่อปึงโพนจาน	๑๐	
			บ้านคุ่ม	๑๐	
			ชุมชนบ้านบึงแก	๑๐	
	๔	๓ - ๔ ก.ค. ๕๘	บ้านฟ้าห่วน	๑๐	
			บ้านชุมเงิน	๑๐	
			บ้านกุดน้ำใส	๑๐	
			บ้านเหล่าน้อย	๑๐	
			บ้านดัว	๑๐	
			อนุบาลค้อวัง	๑๐	
รวม(คน)				๒๔๐	
จ.ประจวบคีรีขันธ์	๑	๑๕-๑๖ มิ.ย. ๕๘	บ้านคั่นกระได	๒๑	
			อนุบาลประจวบคีรีขันธ์	๓๙	
	๒	๒๕-๒๖ มิ.ย. ๕๘	บ้านมะเดื่อทอง	๒๕	
			บ้านท่าขาม	๒๐	
			บ้านปากคลอง(ราษฎร์อุปถัมภ์)	๑๒	
			วัดกำมะเสน	๕	
			อ่าวน้อย	๙	
	๓	๒๕-๒๖ มิ.ย. ๕๘	พัฒนาประชานุเคราะห์	๓๖	
			สามัคคีร่วมจิต	๖	
			อุดมราษฎร์คดี	๒๕	
	๔	๕-๖ ก.ค. ๕๘	หัวย่นาพ	๒๔	
			มูลนิธิศึกษา	๑๘	
			บ้านหัวย่นางมิตรภาพที่ ๓๕	๑๘	
รวม(คน)				๒๕๘	

ศร.	รุ่นที่	ระหว่างวันที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	หมายเหตุ
จ.สงขลา	๑	๒-๓ มิ.ย. ๕๘	บ้านห้วยสมบูรณ์	๒๐	
			วัดรัตนวราราม	๑๒	
			บ้านม่วง	๒๘	
	๒	๙-๑๐ มิ.ย. ๕๘	ฉลุง	๓๐	
			นิคมสร้างตนเองรัตภูมิ	๓๐	
	๓	๑๒-๑๓ มิ.ย. ๕๘	วัดควนลังมิตรภาพที่ ๑๑	๓๓	
			วัดใหม่ทุ่งคา	๒๓/	
	๔	๒๓-๒๔ มิ.ย. ๕๘	บ้านห้วยโธน	๓๑	
			บ้านเนินนิมิตร	๒๙	
	รวม(คน)				๒๔๐
รวมทั้งสิ้น (คน)				๑,๒๑๘	

หมายเหตุ : นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชน...รักษพงไพร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ในโรงเรียนสังกัด สพฐ.

กำหนดวันจัดค่ายเยาวชน...รักษพงไพร

ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ๕ ศูนย์ กรมป่าไม้

ที่	ศูนย์เรียนรู้ฯ	รุ่นที่ ๑	รุ่นที่ ๒	รุ่นที่ ๓	รุ่นที่ ๔
๑	ศร.เชียงใหม่	๒๒-๒๓ พ.ค. ๕๘	๘-๙ มิ.ย. ๕๘	๑๑-๑๒ มิ.ย. ๕๘	๑๕-๑๖ มิ.ย. ๕๘
๒	ศร. ตาก	๒๖-๒๗ มิ.ย. ๕๘	๒๘-๒๙ มิ.ย. ๕๘	๓-๔ ก.ค. ๕๘	๕-๖ ก.ค. ๕๘
๓	ศร.ยโสธร	๑๙-๒๐ มิ.ย. ๕๘	๒๓-๒๔ มิ.ย. ๕๘	๓๐ มิ.ย.-๑ ก.ค. ๕๘	๓-๔ ก.ค. ๕๘
๔	ศร.ประจวบฯ	๑๕-๑๖ มิ.ย. ๕๘	๒๕-๒๖ มิ.ย. ๕๘	๑-๒ ก.ค. ๕๘	๕-๖ ก.ค. ๕๘
๕	ศร.สงขลา	๒-๓ มิ.ย. ๕๘	๙-๑๐ มิ.ย. ๕๘	๑๒-๑๓ มิ.ย. ๕๘	๒๖-๒๗ มิ.ย. ๕๘

โครงการการจัดค่ายเยาวชน...รักษ์พงไพร

ณ ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ๕ ศูนย์

๑. หลักการและเหตุผล

ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จำนวน ๕ ศูนย์ ทั่วประเทศ เป็นหน่วยงานภาคสนามที่มีหน้าที่เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเน้นกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในรูปแบบของการจัดค่ายเยาวชน การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนา ส่งเสริม และประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป

กรมป่าไม้ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน ซึ่งต่อไปจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้เกิดความรัก ความหวงแหน และช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมโครงการ“ค่ายเยาวชน..รักษ์พงไพร” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม ๒๕๕๘ ระยะเวลาในการเข้าค่าย ๒ วัน ๑ คืน จัดค่ายทั้งหมด ๔ รุ่น รุ่นละ ๖๐ คน รวมนักเรียนที่มาเข้าค่ายทั้งสิ้น ๑,๒๐๐ คน ณ ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ๕ ศูนย์ ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเป็นห้องเรียนธรรมชาติในการจัดกิจกรรมและเรียนรู้ของเยาวชน

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
- ๒.๒ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้
- ๒.๓ เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเกิดความตระหนัก รัก และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๓. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ๕ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๔. วิธีดำเนินการ

- ๔.๑ การบรรยาย
- ๔.๒ การฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
- ๔.๓ การศึกษาดูงานในพื้นที่จริง

๕. วิทยากร

- ๕.๑ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๕.๒ เจ้าหน้าที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ๕.๓ เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

ในช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม ๒๕๕๘

๗. สถานที่ดำเนินการ

- ๕.๑ ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แนวพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่
- ๕.๒ ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แนวพระราชดำริ จังหวัดตาก
- ๕.๓ ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แนวพระราชดำริ จังหวัดยโสธร
- ๕.๔ ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แนวพระราชดำริ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๕.๕ ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แนวพระราชดำริ จังหวัดสงขลา

๘. เนื้อหาวิชาประกอบด้วย

๘.๑ เนื้อหาวิชา

- พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- โครงการตามแนวพระราชดำริ
- ความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- บัญชีสู่ความพอเพียง

๘.๒ กิจกรรม

- กิจกรรมละลายพฤติกรรม
- กิจกรรมฐานเรียนรู้ รู้คุณค่าทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า
- บทเพลงเพื่อการอนุรักษ์
- ปู่ยชีวภาพ

๙. งบประมาณดำเนินการ

งบประมาณจัดค่ายเยาวชนฯดำเนินการ ๕ ศูนย์ ศูนย์ละ ๔ รุ่น รวม ๒๐ รุ่น รุ่นละ ๓๐,๘๐๐ บาท รวมทั้งสิ้นเป็นเงินจำนวน ๖๑๖,๐๐๐ บาท (หกแสนหนึ่งหมื่นหกพันบาทถ้วน) โดยเบิกจ่ายจากวงเงินสำรองจ่ายฉุกเฉินหรือจำเป็น แผนงานที่ ๑ อนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตพื้นที่ป่าไม้ ได้รับบริหารการจัดการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ (รายละเอียดตามเอกสารที่แนบ)

๑๐. ผู้รับผิดชอบโครงการ

ส่วนอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์ไม้ในพื้นที่เขตพระราชฐานและพื้นที่พิเศษ สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ กรมป่าไม้

๑๑. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑๑.๑ เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้
- ๑๑.๒ เยาวชนเกิดความรู้สึกรัก ความหวงแหน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากยิ่งขึ้น
- ๑๑.๓ เยาวชนได้พัฒนาตนเองทั้งด้านการแสดงออกทางความคิด แสวงสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

โครงการฝึกอบรม “เยาวชน...รักษพงไพร”

กรมป่าไม้ ร่วมกับมูลนิธิสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน และ กรุงเทพมหานคร ร่วมกันจัดกิจกรรมโครงการ “ค่ายเยาวชน...รักษพงไพร” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยดำเนินการฝึกอบรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๕

ผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

หน่วยงาน	จำนวน (รุ่น)	จำนวน(คน)
๑. ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ กรมป่าไม้ ๕ ศูนย์	๕	๑,๒๒๕
๒. ศูนย์ศึกษาธรรมชาติสัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ๒๑ ศูนย์	๕	๕,๐๖๘
๓. สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ๑ ศูนย์	๒	๒๕๖
รวม		๖,๕๔๙

แผนการดำเนินงานของกรมป่าไม้

- มอบหมายให้หัวหน้าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ หัวหน้าสวนป่า และหน่วยงาน ภาคสนามทั่วประเทศ จำนวนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ คน ประสานงานจัดการเรียนการสอนร่วมกับ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และโรงเรียนบริเวณโดยรอบพื้นที่ป่า
- จัดฝึกอบรมหลักสูตรวิทยากร “ครูป่าไม้” และจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ ผู้ฝึกรับการอบรมเป็นวิทยากรที่ไปสร้างครูป่าไม้ ให้สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ฯ ทุกแห่ง เป็น การขยายผลต่อไป
- จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ เพื่อเป็นศูนย์ขับเคลื่อน โครงการ “ครูป่าไม้” จำนวน ๕ ศูนย์ คือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ตาก ยโสธร ประจวบคีรีขันธ์ และสงขลา
- จัดกิจกรรมค่ายเยาวชนฤดูร้อน “เยาวชน...รักษพงไพร” เริ่มดำเนินการปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ซึ่งดำเนินงานร่วมกันระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) อบรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๕ (กำหนดหลักสูตร ๒ วัน ๑ คืน) จำนวนศูนย์ฯ ละ ๕ รุ่น รุ่นละไม่น้อยกว่า ๖๐ คน รวมจำนวน นักเรียนทั้งสิ้น ๑,๒๑๓ คน

กรมป่าไม้ดำเนินงานแล้วเสร็จครบทั้ง ๕ พื้นที่ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘

กำหนดการเข้าค่ายเยาวชน...รักษงไฟร หลักสูตร ๒ วัน ๑ คืน

ณ ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ กรมป่าไม้

วัน	เวลา	กิจกรรม
วันที่ ๑	๘.๐๐ - ๘.๓๐ น.	ลงทะเบียน
	๘.๓๐ - ๙.๓๐ น.	พัฒนาความคุ้นเคย
	๙.๓๐ - ๙.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
	๙.๔๕ - ๑๐.๓๐ น.	ชมวีดิทัศน์พระราชกรณียกิจ สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
	๑๐.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	บัญชี สู้ ความพอเพียง
	๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
	๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น.	กิจกรรมฐานเรียนรู้ "รู้คุณค่าทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า"
	๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
	๑๔.๔๕ - ๑๖.๓๐ น.	จุดเด่นของทรัพยากรแต่ละท้องถิ่นต่อการดำรงชีวิต
	๑๖.๓๐ - ๑๗.๓๐ น.	แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
	๑๗.๓๐-๑๙.๐๐ น.	ประกอบอาหาร รับประทานอาหารเย็น
	๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.	กิจกรรมค่ายเรื่องเล่าจากป่า
๒๑.๐๐ น.	สวดมนต์ เข้านอน	
วันที่ ๒	๖.๐๐ -๗.๐๐ น.	กิจกรรมรับอรุณ
	๗.๐๐-๗.๓๐ น.	อาบน้ำทำภารกิจส่วนตัว
	๗.๓๐ - ๘.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
	๘.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	ปฎิบัติภาพ
	๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น.	รับประทานอาหารว่าง
	๑๐.๑๕ - ๑๒.๐๐ น.	ไฟรัักษโลก
	๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
	๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.	นำเสนอข้อคิดและผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมค่าย
	๑๕.๐๐ -๑๕.๑๕ น.	รับประทานอาหารว่าง
	๑๕.๑๕ - ๑๕.๓๐ น.	พิธีปิดค่าย

ประมวณภาพกิจกรรม

พิธีเปิด “ค่ายเยาวชน...รักษ์พงไพร”

พิธีเปิดค่ายแรก วันที่ ๒๒-๒๓ พ.ค. ๕๘ ธรรมเชียงใหม่

จัดร่วมกับ ศตสเชิงคยสุเทพโดย ดร.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ให้เกียรติเป็นประธานเปิดค่ายแรก

คุณหญิงปราณี เอื้อชูเกียรติ

ประธานมูลนิธิสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์กัล่าวรายงานในพิธีเปิดค่ายแรก และคณะทำงาน ถ่ายรูปร่วมกัน

พิธีเปิด เปิดค่ายเยาวชน...รักษ์พงไพร รุ่นที่ ๑-๔ ศร. ๕ ศูนย์

กิจกรรม : ละลายพฤติกรรม ร้องเพลงพระราชนิพนธ์ รัก และร้องเพลงค่าย

กิจกรรม : ชมวีดิทัศน์พระราชกรณียกิจ สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

กิจกรรม : บัญชีนำวิถี สู่ ความพอเพียง

กิจกรรม : ฐานเรียนรู้ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

กิจกรรม : เรียนรู้ทรัพยากรเด่นแต่ละท้องถิ่นต่อการดำรงชีวิต

ประกอบอาหาร รับประทานอาหารเย็น

กิจกรรม: สวดมนต์ตอนเช้า – เย็น

พิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม ศร. สงขลา

คัดแยกขยะ ทำปุ๋ยหมัก

ต้นไม้ของฉัน

ไผ่รักษ์โลก

พิธีปิด มอบเกียรติบัตร และของที่ระลึก

บทที่ ๔

หลักเกณฑ์และขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อรับรองสิทธิ์

(โดย สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ ๗ (ขอนแก่น))

หลักการและเหตุผล

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2540 ให้ความเห็นชอบในหลักการของ "แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ระดับพื้นที่" และเห็นชอบ ในหลักการของโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ พ.ศ.2541 และเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เห็นชอบโดยหลักการ "มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ และให้คำ เนินการต่อไปได้ " ตามมติคณะกรรมการนโยบายที่ดินป่าไม้แห่งชาติ กำหนดให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับ พื้นที่ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้เป็นไปอย่างเป็นระบบ ยั่งยืน และเกิดความชัดเจนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยให้ทำ การสำรวจพื้นที่ที่มีราษฎรครอบครองอยู่อาศัยทำ กินในพื้นที่ป่าไม้ ทั่วประเทศให้ชัดเจน และขึ้นทะเบียนผู้ครอบครองพื้นที่ป่าไม้ เพื่อนำ มาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการที่ดินของรัฐเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนา อย่างยั่งยืน รวมทั้งให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม ในบริ เวณพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามผลการจำ แนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2535 เรื่อง การจำ แนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 17 มีนาคม 2535 เรื่อง ผลการจำ แนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มเติมที่ปรับออกเป็นพื้นที่ป่าเพื่อ อเศรษฐกิจและมีราษฎรอยู่อาศัย /ทำกิน กรมป่าไม้ได้สนองตอบมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น โดยทำการสำรวจการถือครองพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศ และจัดตั้งโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ขึ้น เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้อย่างเป็นระบบ เน้นการควบคุมพื้นที่ป่าไม้เพื่อเป็นการสงวนคุ้มครอง ป้องกันพื้นที่ป่าไม้ที่เหลืออยู่ไว้ให้ได้ ลดปัญหาความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ให้มีการใช้ประโยชน์ อย่างเหมาะสม และช่วยเหลือราษฎรให้มีที่อยู่อาศัย/ทำกิน อย่างถูกต้อง ตามกฎหมาย ด้วยการใช้แนวทางการดำ เนินการตามมาตรา 16 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ในการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของราษฎรที่ครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

แนวทางในปฏิบัติงาน

1. สํารวจวางแผนและกำหนดความเหมาะสมการใช้ที่ดิน

1.1 กำหนดพื้นที่เป้าหมายดำ เนินการโดยอาศัยข้อมูลที่ปรากฏในรูปถ่ายทางอากาศ มาตรฐานส่วน 1: 50,000 และ 1: 4,000 ภายในขอบเขตของป่านั้นๆ เพื่อจัดทำเป็นแผนที่วางแผนกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงาน (Baseline) เป็นกรอบพื้นที่ดำ เนินการ ซึ่งจะมีรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่คงสภาพป่า พื้นที่ที่มีการทำประโยชน์

1.2 เข้าไปสำรวจตรวจสอบในพื้นที่จริง เพื่อหมายแนวกำ หนดพื้นที่ที่มีสภาพป่า พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม กั้นออกจากพื้นที่อยู่อาศัย/ทำกินของราษฎรให้ชัดเจน พร้อมทั้งจัดทำเป็น “แนวเขตควบคุม” เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่

2. ตรวจสอบและรับรองสิทธิทำกิน

โดยใช้ผลตามข้อ 1 ทำการตรวจสอบพื้นที่ของราษฎรแต่ละรายในพื้นที่จริง รังวัดแปลงที่อยู่อาศัย/ทำกิน นำผลการรังวัดไปจัดทำผังแปลงที่ดินเพื่อการดำ เนินการออกหนังสืออนุญาต สทก . หรือควบคุมพื้นที่ไว้แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ดังนี้

2.1 กรณีพื้นที่ที่ไม่อยู่ในข่ายอนุญาต เช่น พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 หรือ 2 หรือในพื้นที่ล่อแหลม คุมคามต่อระบบนิเวศ กรมป่าไม้จะจัดทำผังแปลงที่ดิน ทะเบียนรายชื่อผู้ครอบครองที่ดิน ทำขอบเขตให้ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการควบคุมพื้นที่ โดยจัดทำเป็นแนวเขตควบคุมและผังหลักเขตตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เพื่อป้องกันการบุกรุกขยายพื้นที่

2.2 กรณีพื้นที่ที่อยู่ในข่ายอนุญาต ได้แก่ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 หรือ 4 หรือ 5 และไม่เป็นพื้นที่ล่อแหลมคุมคามต่อระบบนิเวศ กรมป่าไม้จะดำ เนินการตรวจสอบ รังวัดแปลงที่ดิน จัดทำผังแปลงที่ดินรายแปลง ผังหลักเขต และดำเนินการ เพื่อออกหนังสืออนุญาต สทก ให้ราษฎรต่อไป (เป็นการอนุญาตมาตรา 16 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ.พ.ศ.2507)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนองพระราชดำริสพระราชบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องการให้สิทธิทำกิน (สทก.) แก่ราษฎรในพื้นที่ป่าไม้
2. มีระบบข้อมูลด้านทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ที่ชัดเจน ใช้ประโยชน์ได้ทุกระดับ
3. ราษฎรได้มีที่อยู่อาศัย/ทำกิน อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

สทก. คืออะไร?

สทก. คือ สิทธิทำกิน เป็นที่ดินในเขตป่าสงวนและเป็นป่าไม้เสื่อมโทรม ต้องเป็นพื้นที่ที่ได้ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยอยู่แล้ว จึงประกาศเป็นเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ ฉะนั้น สทก. .ยังเป็นทีป่าสงวนแห่งชาติอยู่ โดยกรมป่าไม้เป็นผู้อนุญาตและทำการรังวัด ไม่สามารถซื้อขายได้ แต่ตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาทได้ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2522 มีมติคณะรัฐมนตรี ให้ดำเนินการช่วยเหลือราษฎรที่บุกรุกอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ ให้ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมายให้มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่งไม่ไปแผ้วถางอีก ต่อไป ตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินคู่มือหลักเกณฑ์และขั้นตอนการตรวจสอบเพื่อรับรองสิทธิ์ 4

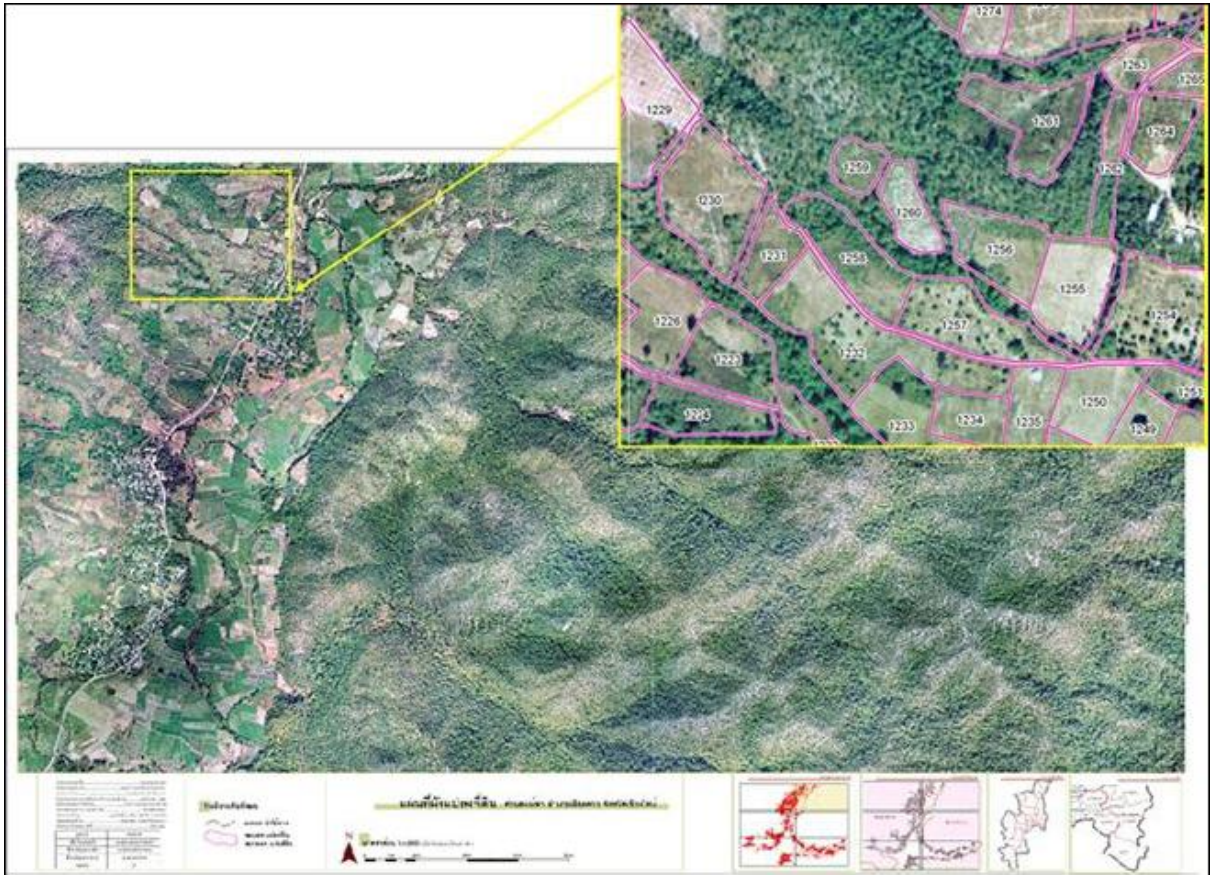
กรมป่าไม้ได้เริ่มดำเนินการให้สิทธิทำกิน (สทก.) ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มานับตั้งแต่ปี 2525 ต่อมาปี พ.ศ. 2528 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 กำหนดให้มีมาตรา 16 ทวิ และมาตรา 16 ตรี ขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่มีความจำเป็นในการครองชีพ สามารถเข้าทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้โดยไม่เดือนร้อน และโดยมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งซึ่งความตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการรับรองว่า สิทธิทำกิน (สทก.) ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่กรมป่าไม้มอบให้กับราษฎรนั้นเป็นไปตามกฎหมาย การออกหนังสือ สทก. (หนังสืออนุญาตให้ทำประโยชน์และอยู่อาศัยภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ) หนังสือ สทก. ที่มอบให้ราษฎรจะลงนามอนุญาตโดยผู้ว่าราชการจังหวัดท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาตินั้นตั้งอยู่ มีลักษณะดังนี้

แบบที่ 1 เรียกว่า “หนังสืออนุญาตให้ทำประโยชน์ และอยู่อาศัยภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ” หรือแบบ สทก.1ก. เป็นหนังสืออนุญาตให้ครั้งแรก มีอายุการอนุญาต 5 ปี ขนาดเนื้อที่อนุญาตให้ตามที่ครอบครองอยู่จริง แต่ไม่เกิน 20 ไร่ ต่อครอบครัว ไม่ต้องเสียค่าชดเชยธรรมเนียมหนังสืออนุญาตเมื่อครบกำหนดการอนุญาตให้ครั้งแรก จะเปลี่ยนหนังสืออนุญาตตามแบบ สทก.2 ก

แบบที่ 2 แบบ สทก.2 ก ออกให้สำหรับผู้ที่ได้รับ สทก.1 ก มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และปฏิบัติถูกต้องตามเงื่อนไข กรมป่าไม้จะออกหนังสือฉบับนี้ให้เพื่อมีสิทธิทำกินในที่ดินเดิมต่อไปซึ่งไม่เกิน 20 ไร่ ต่อครอบครัว (โดยจะเรียกเก็บหนังสือ สทก. 1 ก ด้วย) มีอายุการอนุญาต 5 ปี และต้องชำระค่าธรรมเนียมหนังสืออนุญาตให้อัตราไร่ละ 20 บาท (ต่อหนึ่งคราวการอนุญาต) เมื่อครบกำหนดก็จะมี การพิจารณาต่ออายุให้

แบบที่ 3 เรียกว่า “หนังสืออนุญาตให้ทำ การปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ” หรือ แบบ สทก.1 ข เป็นหนังสืออนุญาตที่ออกให้แก่ราษฎรผู้ที่ได้รับ สทก.1 ก หรือ สทก.2 ก ที่ครอบครองพื้นที่เกิดกว่า 20 ไร่ และมีความประสงค์จะปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นภายในเนื้อที่ไม่

เกิน 35 ไร่ ต่อครอบครัว มีอายุการ รอนุญาตคราวละ 10 ปี และจะต้องชำระ ค่าธรรมเนียมหนังสือ อนุญาตในอัตราไร่ละ 20 บาท ทั้งนี้ราษฎรจะต้องปลูกป่าหรือไม้ยืน ต้นไม่น้อยกว่าไร่ละ 25 ต้น เมื่อ ครบกำหนดเวลาการอนุญาตก็สามารถต่ออายุได้

หลักเกณฑ์ในการกำหนดพื้นที่ สทก.

1. จะต้องเป็นป่าสงวนแห่งชาติที่มีลักษณะเป็นป่าสงวนแห่งชาติที่มีลักษณะเป็นป่าเสื่อมโทรม ตามคณะรัฐมนตรีกำหนด
2. เป็นพื้นที่ที่ได้ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยอยู่แล้ว
3. ไม่อยู่ในพื้นที่ป่าที่มีสภาพเป็น ต้นน้ำลำธาร ภูเขาสูงชัน พื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ หรือมีสภาพที่ควรรักษาไว้
4. ไม่เป็นบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงามอันควรรักษาไว้
5. ไม่เป็นพื้นที่ป่าที่ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการป่าไม้
6. ไม่เป็นป่าชายเลน
7. ไม่เป็นพื้นที่ซึ่งได้ทำการปลูกสร้างสวนป่า หรือได้รับอนุมัติโครงการสำหรับปลูกป่าระยะ 5 ปี ไร่แล้ว

การรังวัดแปลงที่ดิน ตรวจสอบเพื่อรับรองสิทธิ์

ทำการรังวัดแปลงที่ดินที่อยู่อาศัย/ทำกินในพื้นที่เป้าหมายดำ เนินการ เพื่อให้มีขอบเขตชัดเจน จดข้อมูลรายการรังวัดเป็นรายแปลงประกอบการจำ ลงรูปร่างแปลงที่ดินพร้อมด้วย ข้อมูลจุดเด่นใน

พื้นที่ เช่น ถนน ลำน้ำ สิ่งก่อสร้างถาวร ฯลฯ เพื่อความสะดวกในการสอบทานข้อมูล โดยจะนำ ผลการ
รังวัดไปจัดทำผังแปลงที่ดินเพื่อดำเนินการออกหนังสืออนุญาตหรือ ควบคุมไว้แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นไป
ตามหลักเกณฑ์การตรวจสอบเพื่อรับรองสิทธิ์ที่กำหนดไว้ และมีข้อกำหนดในการรังวัดแปลงที่ดินดังนี้

(1) พื้นที่อยู่ในเขตชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1, 2 หรือในพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ ให้
รังวัดเพื่อใช้เป็นข้อมูล จัดทำแผนที่รายแปลง จำนวนเนื้อที่ (ไม่ต้องผังหลักเขตรายแปลง) จัดทำผังแปลง
ที่ดินรวม และรังวัดขอบเขตเพื่อการควบคุมพื้นที่ และผังหลักเขตชั่วคราว

(2) พื้นที่อยู่ในข่ายที่สามารถอนุญาตได้ตามมาตรา 16 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ
พ.ศ. 2507 ได้ (อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4, 5 และไม่เป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ) ให้
รังวัดแปลงที่ดิน เพื่อดำเนินการอนุญาตให้ราษฎรต่อไป

(3) กรณีเป็นพื้นที่หมู่บ้านชุมชน ให้รังวัดขอบเขตและแปลงที่อยู่อาศัยของราษฎรแต่ละรายใน
หมู่บ้าน จัดทำแผนที่รายแปลงและผังแปลงที่ดินรวมของแต่ละหมู่บ้าน หากเป็นพื้นที่ที่สามารถอนุญาต
ได้ ให้ดำเนินการเพื่อการอนุญาตต่อไป

(4) กรณีราษฎรใช้ที่ดินทับซ้อนในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติหรือ พื้นที่สวนป่า
(ยกเว้นสวนป่าในความรับผิดชอบขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้) ให้ทำการสำรวจรังวัด เพื่อให้ ทราบ
ข้อมูลขอบเขตแปลงที่ดิน จัดทำผังแปลงที่ดินรวม (ไม่ต้องผังหลักเขตใดๆ ทั้งสิ้น) เพื่อใช้เป็นข้อมูลใน
การแก้ไขปัญหาเฉพาะกรณีต่อไป

(5) กรณีการสำรวจถือครองยังไม่ครอบคลุม ต้องดำเนินงานให้ครบถ้วนตามที่เป็นอยู่จริง และ
ต้องเป็นไปตามหลักการสำคัญเกี่ยวกับการสำรวจถือครองพื้นที่ป่าไม้ คือต้องเป็นพื้นที่ที่มีการอยู่อาศัย/
ทากินในพื้นที่นั้นอยู่แล้วและต่อ เนื่องมาถึงปัจจุบัน มิใช่อพยพไปอยู่ที่อื่นแล้วจะขอกลับเข้ามาทากิน
อีก กรณีเช่นนี้ถือเป็นการบุกรุกพื้นที่ใหม่ ทั้งนี้ ในการปฏิบัติสำหรับผู้ที่ตกหล่นหรือยังทำการสำรวจถือ
ครองไม่ครอบคลุมจะต้อง ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือหน่วยปกครองในพื้นที่ รับรองว่าได้อยู่อาศัย/ทำกิน
ต่อเนื่องจริง

(6) กรณีที่ดินอยู่อาศัย/ทากินของราษฎรในพื้นที่ดำเนินการโครงการหลวง พื้นที่ที่เคยกำหนด
เป็นโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ (หมู่บ้านป่าไม้เดิม) และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่กำหนดเป็น
วนอุทยาน จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ด้วย

(7) เมื่อทำการรังวัดแปลงที่ดินเสร็จแล้ว ให้ผู้ครอบครองที่ดินหรือผู้นำชี้กรอกแบบบันทึกข้อมูล
การตรวจสอบรังวัดแปลง ที่ดินที่ราษฎรถือครอง
คุณสมบัติของผู้มีสิทธิขอ สทก.

1. เป็นบุคคลธรรมดา (ไม่ใช่นิติบุคคล)
2. บรรลุนิติภาวะแล้ว และเป็นหัวหน้าครอบครัว
3. เป็นผู้ที่ได้ประโยชน์ หรืออยู่อาศัยในพื้นที่ที่ขอมีสสิทธิทำกินอยู่แล้วสิทธิ

สิทธิ และ หน้าที่ ของผู้ได้รับ สทก.

สิทธิ

1. สามารถอยู่อาศัยและทำกินต่อไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยถูกต้องตามกฎหมาย
2. สิทธิทำกินตกทอดไปถึงทายาทได้
3. สามารถขออนุญาตทำไม้ที่ได้ปลูกขึ้นภายในที่ดินที่ได้รับอนุญาต (ตามแบบ สทก.1 ก หรือ สทก.2 ก หรือ สทก.1 ข) เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยไม่ต้องชำระค่าภาคหลวงและค่าบำรุงป่า
4. สามารถขอรับการสนับสนุนเงินทุน ในรูปของสินเชื่อเพื่อพัฒนาการเกษตร ได้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

หน้าที่

ผู้ที่ได้รับ สทก. ต้องปฏิบัติหน้าที่คือ ข้อกำ หนดเป็นเงื่อนไขของหนังสืออนุญาตแบบต่าง ๆ ซึ่งปรากฏหลังของหนังสืออนุญาตแบบต่าง ๆ สำระสำคัญคือ

1. จะต้องทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับจาก สทก. ตามวัตถุประสงค์ที่ขอไว้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด และจะให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัว เข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวมิได้
2. ห้ามซื้อ-ขายที่ดิน สทก.
3. ห้ามละทิ้งไม่ทำประโยชน์ หรือไม่อยู่อาศัยในที่ดินที่ได้รับ สทก.
4. ห้ามบุกรุกแผ้วถางป่าในบริเวณติดต่อกันใกล้เคียง
5. ให้ความร่วมมือพนักงานเจ้าหน้าที่ มาขอตรวจสอบการปฏิบัติตามเงื่อนไขหนังสืออนุญาต สทก. หากไม่ปฏิบัติตาม “หน้าที่” หรือ ทำผิด “เงื่อนไข” จะถูกเพิกถอน “สิทธิทำกิน” โดยจะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในกรณีใด ๆ มิได้

ค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายให้ทางราชการในการรับ สทก.

ประชาชนผู้ได้รับสิทธิทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จะต้องจ่ายเงินให้ทางราชการ ดังนี้

1. ค่าแบบคำขอมิสิทธิทำกิน (ชส.1 ก) ฉบับละ 1 บาท
2. ค่าแบบคำขออนุญาตปลูกป่าหรือไม้ยืนต้น ฉบับละ 1 บาท (ชส. 1 ข) กรณีที่มีที่ดินเกินกว่า 20 ไร่ และประสงค์จะใช้ที่ดินนั้นเป็นการเพิ่มเติมเพื่อการปลูกป่าหรือไม้ยืนต้น
3. ค่าธรรมเนียมหนังสืออนุญาต 3.1 แบบ สทก. 1 ก ไม่ต้องเสีย 3.2 แบบ สทก. 2 ก ไร่ละ 20 บาทต่อคราวอนุญาต 5 ปี 3.3 แบบ สทก. 1 ข ไร่ละ 20 บาทต่อคราวอนุญาต 10 ปี

หนังสือ “สทก.” ที่มอบให้ราษฎรจะลงนามอนุญาตโดย ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาตินั้นตั้งอยู่ มีลักษณะดังนี้

แบบ สทก. 1 ก “หนังสืออนุญาตให้ทำประโยชน์และอาศัยภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ” เป็นหนังสืออนุญาตให้ครั้งแรก มีอายุการอนุญาต 5 ปี ขนาดเนื้อที่อนุญาตให้ตามที่ครอบครองอยู่จริง แต่ไม่เกิน 20 ไร่ ต่อครอบครัว ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมหนังสืออนุญาต เมื่อครบกำหนดการอนุญาตในครั้งแรกแล้ว จะเปลี่ยนเป็นหนังสืออนุญาตตามแบบ สทก. 2 ก

หนังสืออนุญาต

ให้ทำประโยชน์และอยู่อาศัยภายในเขตปฏิรูปป่าสงวนแห่งชาติ

ทศป้า ๕๓ ๕๓
ฉบับที่ ๐๐๑
แผนที่ ๒๕๕

เลขที่ ๓
กระทรวงเกษตร ๕๕๕๓
อำเภอ แม่จัน

ตั้งตำบล กำลากรทางจังหวัดเชียงใหม่
วันที่ ๒๐ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖ พ.ร.บ.พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ผู้ว่าราชการจังหวัด
เชียงใหม่ ผู้ซึ่งได้ยื่นขอขมาจากอธิบดีกรมป่าไม้

อนุญาตให้ นายพทกั จักเขียว อายุ ๕๕ ปี สัญชาติ ไทย
มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้าน บ้านกมดกวิชัย เลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๕ ตำบล บ้านหนอง อำเภอ แม่จัน

จังหวัด เชียงใหม่ ทำประโยชน์และอยู่อาศัยต่อไปในพื้นที่ที่ได้ทำประโยชน์โดยอยู่อาศัยอยู่ในสภาพใน
เขตปฏิรูปป่าสงวนแห่งชาติ ในป่าสงวนแห่งชาติ ป่า แม่จันกมดก

ตำบล บ้านหนอง อำเภอ แม่จัน จังหวัด เชียงใหม่ มีกำหนดเวลา ๑ ปี
นับแต่วันที่ ๒๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามหลักฐานต่อไปนี้

ทิศเหนือ	โฉนด	๑๑๕.๕๓	เลขที่	๑๓	ทางตำบ.กมดก, ทนท.คำพวน
ทิศใต้	โฉนด	๕๕.๓	เลขที่	๑๓	ทางตำบ.กมดก
ทิศใต้	โฉนด	๓๕.๕๐	เลขที่	๑๓	ทางตำบ.กมดก
ทิศตะวันตก	โฉนด	๖๕.๕๕	เลขที่	๑๓	ทางรังวัดที่ ๑๓

มาตราส่วน
1 : 5,000
1,000

ผู้ได้รับอนุญาตให้ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมและหนังสืออนุญาตขอสมัครปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในหนังสือขออนุญาต
นายพทกั จักเขียว
(นาย พทกั จักเขียว)
ผู้มีอำนาจการพิจารณา
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่

แผนที่ ก. ๒๕๕๓

แบบ สทก . 2 ก “หนังสืออนุญาตให้ทำ ประโยชน์ และอาศัยภายในเขตปรั บปรุงป่าสงวน
แห่งชาติ” เป็นหนังสืออนุญาตที่ออกให้สำหรับผู้ที่ได้รับ สทก. 1 ก มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี และปฏิบัติ
ถูกต้องตามเงื่อนไข กรมป่าไม้จะออกหนังสือฉบับนี้ ให้เพื่อให้มีสิทธิ์ทำกินในที่ดินเดิมต่อไป (โดยจะเรียก
เก็บหนังสือ สทก. 1 ก ด้วย) มีอายุการอนุญาต 5 ปี และจะต้องชำระค่าธรรมเนียมหนังสืออนุญาตใน
อัตราไร่ ละ 20 บาท (ต่อหนึ่งคราวการอนุญาต) เมื่อครบกำหนดการอนุญาตก็จะมีพิจารณาต่อ
อายุให้

หนังสืออนุญาต

ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอุปโภคบริโภคในเขตปฏิรูปที่ดินบริเวณที่ ๕

พ.ศ. ๒๕๕๖
ฉบับที่ ๑๕๕๓
เล่มที่ ๑๖๖๘

เลขที่ดิน ๕
รายการที่ดิน ๕๐๕๖-๓
อำเภอ

ที่ทำการ ตำบลบางช้าง อำเภอท่ายาง

วันที่ เดือน ๑ ๒๕๕๖ พ.ศ.

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๓ ของพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๐๒ ผู้ว่าการราชการพิเศษ
ที่ทำการ ตำบลบางช้าง อำเภอท่ายาง จังหวัดปัตตานี
อนุญาตให้ นายสมิ ติงสิทธิ์ อายุ ๓๖ ปี สัญชาติ ไทย
ผู้ใช้นามอยู่ที่บ้าน บ้านวังมะพร้าว เลขที่ ๓๘/๑ หมู่ที่ ๖ ตำบล ทศสมิทธิ์ อำเภอ ๕๖๖
จังหวัด ท่ายาง ตำบลบางช้าง อำเภอท่ายาง จังหวัดปัตตานี ได้ทำประโยชน์ที่ดินอยู่อาศัยอยู่ใน
เขตปฏิรูปที่ดินบริเวณที่ ๕ ในป่าสงวนแห่งชาติ ป่า ๓๓๓๖๖๖๖๖๖๖๖
อำเภอ ทศสมิทธิ์ อำเภอ ๕๖๖ จังหวัด ท่ายาง มีกำหนดเวลา ๕
ปีนับจากวันที่ เดือน ๑ ๒๕๕๖ พ.ศ. ตามหลักฐานต่อไปนี้

ที่ดิน	โฉนด	๓๖๕.๐๕	เลขที่	๕๐๕๖	พื้นที่รวมทั้งหมดทางบก
ที่ดิน	โฉนด	๑๘๕.๐๐	เลขที่	๕๐๕๖	ที่มีการครอบครอง
ที่ดิน	โฉนด	๓๓๐.๐๐	เลขที่	๕๐๕๖	ที่ทำประโยชน์เพื่อการ
ที่ดิน	โฉนด	๕๐.๐๐	เลขที่	๕๐๕๖	ที่ทำประโยชน์เพื่อการ

เนื้อที่ ๑๕ ๖ ๐ ๐๐ ๐๐ ตารางวา

รูปที่ดินโดยประมาณ

มาตราส่วน 1 : 2,000

ผู้ได้รับอนุญาตถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนี้ไว้เพื่อประโยชน์ใช้สอยในเขตปฏิรูปที่ดิน

(ลงชื่อ) _____
ผู้ว่าการราชการพิเศษ
ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี

แบบ สทก. 1 ข “หนังสืออนุญาตให้ทำ การปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นภายในเขตปรับปรุงป่าสงวน
แห่งชาติ”เป็นหนังสืออนุญาตที่ออกให้แก่ราษฎรผู้ที่ได้รับ สทก. 1 ก หรือ สทก. 2 ก ที่ครอบครองพื้นที่
เกินกว่า 20 ไร่ และมีความประสงค์จะปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นในที่ดินส่วนที่เกินดังกล่าว กรมป่าไม้จะออก
หนังสืออนุญาต สทก . 1 ข ให้มีสิทธิ ในการปลูกป่าหรือไม้ยืนต้น ภายในเนื้อที่ไม่เกิน 35 ไร่
ต่อครอบครัว มีอายุ การอนุญาตคราวละ 10 ปี และจะต้องชำระค่าธรรมเนียมหนังสืออนุญาต
ในอัตราไร่ ละ 20 บาท (ต่อหนึ่งคราวการอนุญาต) ทั้งนี้ราษฎรจะต้องปลูกป่าหรือไม้ยืนต้น ไม่น้อยกว่า
ไร่ละ 25 ต้น เมื่อครบกำหนดเวลาการอนุญาตก็สามารถขอต่ออายุได้

หนังสืออนุญาต

ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในที่ดินของเกษตรกรในรูปสหกรณ์การเกษตร

ที่ดินที่ 711. 3
เนื้อที่ ๓
เลขที่ ๒๒๗/๗

เลขที่ ๕
ราชการเกษตร ๒๕๒๕
จังหวัด ภูเก็ต

สำนักงาน สหกรณ์การเกษตรภูเก็ต

วันที่ ๕ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

ตามที่สหกรณ์การเกษตรในเขตอำเภอ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ตได้ยื่นขอใช้ประโยชน์ที่ดินในที่ดินของเกษตรกรในรูปสหกรณ์การเกษตร

เลขที่ 711. 3 เนื้อที่ ๓ เลขที่ ๒๒๗/๗

เลขที่ ๕ นาย กิ่ง วัฒนศิริกุล เลขที่ ๕ อำเภอ ภูเก็ต จังหวัด ภูเก็ต

เพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินในที่ดินของเกษตรกรในรูปสหกรณ์การเกษตร

เนื้อที่ 711. 3 สำนักงาน สหกรณ์การเกษตรภูเก็ต

เพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินในที่ดินของเกษตรกรในรูปสหกรณ์การเกษตร

อำเภอ ภูเก็ต จังหวัด ภูเก็ต

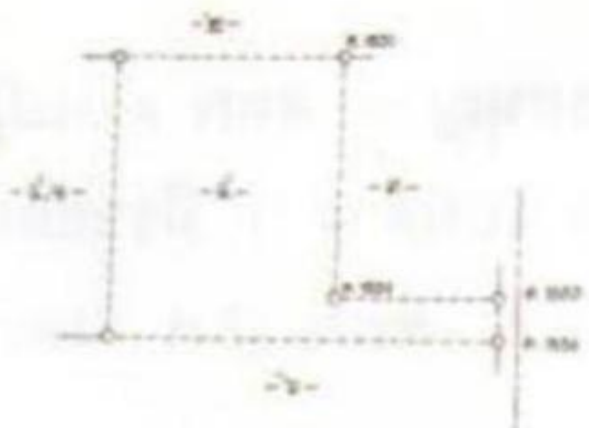
(เป็นหลักฐานให้ใช้ประโยชน์ที่ดินในที่ดินของเกษตรกรในรูปสหกรณ์การเกษตร)

วันที่ ๕ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

พื้นที่	๓ ไร่	๒๐๕.๐๐	๒๕๓ ๐๐	นาย กิ่ง วัฒนศิริกุล
พื้นที่	๓ ไร่	๒๐๕.๐๐	๒๕๓ ๐๐	นาย กิ่ง วัฒนศิริกุล
พื้นที่	๓ ไร่	๒๐๕.๐๐	๒๕๓ ๐๐	นาย กิ่ง วัฒนศิริกุล
พื้นที่	๓ ไร่	๒๐๕.๐๐	๒๕๓ ๐๐	นาย กิ่ง วัฒนศิริกุล
รวม	๓ ไร่	๖๑๕.๐๐	๖๑๕ ๐๐	สหกรณ์

ผู้รับอนุญาต

๕ ไร่ ๖๑๕.๐๐

ผู้รับอนุญาตขอใช้ประโยชน์ที่ดินในที่ดินของเกษตรกรในรูปสหกรณ์การเกษตร

นาย กิ่ง วัฒนศิริกุล

(นาย กิ่ง วัฒนศิริกุล)

สำนักงาน สหกรณ์การเกษตรภูเก็ต

ผลของการไม่ปฏิบัติตาม “หน้าที่” หรือ ทำผิดเงื่อนไข

จะถูกเพิกถอน “สิทธิ์ทำกิน” โดยจะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย ในกรณีใดๆ มิได้
การตรวจสอบการปฏิบัติตามเงื่อนไข

กรมป่าไม้จะส่งเจ้าหน้าที่ออกมาพบประชาชนผู้ได้รับ สทก. โดยสม่ำเสมอเพื่อตรวจสอบการใช้ที่ดิน สทก. ว่าเป็นไปตามเงื่อนไขหรือไม่ หากถูกต้องก็จะมี “สิทธิ์ทำกิน” ต่อไปเรื่อยๆ หลักสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน สทก. อย่างที่ดิน “สทก.” ใดๆ โดยไม่ทำประโยชน์ติดต่อกันเกิน 2 ปี จะทำให้ถูกเพิกถอนสิทธิ์ทำกิน

การขอรับสิทธิ์ทำกินตกทอด

ในกรณีที่ผู้ได้รับหนังสืออนุญาต สทก. ถึงแก่ความตาย ทายาทซึ่ง ผู้ถูกระบุชื่อให้รับสิทธิ์ทำกินตกทอดไว้ในแบบ ชส.4 (ใบสีฟ้า) จะต้องนำหลักฐาน ภาระบัตรของผู้รับหนังสืออนุญาต สทก. . พร้อมบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขอรับรองสิทธิ์ทำกินตกทอด ไปติดต่อเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ที่อยู่ประจำ อยู่สำนักงานทองที่ที่ป่านั้นตั้ง อยู่ (ส่วนจัดการที่ดินป่าไม้ สำ นักจัดการทรัพยากรป่าไม้ทองที่) เพื่อขอรับสิทธิ์ทำกินตกทอด ภายใน 180 วัน

ภาคผนวก

มาตรา 16 ทวิ

มาตรา 16 ทวิ (พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507) ในกรณีที่ป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมดหรือบางส่วนมีสภาพเป็นป่าไร้รังเก่า หรือทุ่งหญ้า หรือเป็นป่าที่ไม่มีไม้มีค่าขึ้นอยู่เลย หรือมีไม้มีค่าที่มีลักษณะสมบูรณ์เหลืออยู่เป็นส่วนน้อย และป่านั้นยากที่จะกลับฟื้นคืนดีตามธรรมชาติ ทั้งนี้โดยมีสภาพตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีให้ถือว่าป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณดังกล่าวเป็นป่าเสื่อมโทรม

ถ้าทางราชการมีความจำเป็น ต้องปรับปรุงฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดเขตป่าเสื่อมโทรมทั้งหมด หรือบางส่วนเป็นเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ ถ้าบุคคลใดได้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตดังกล่าวอยู่แล้วจนถึงวันที่ประกาศกำหนดตามวรรคสอง (1) เมื่อบุคคลดังกล่าวร้องขอ และอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเห็นว่าบุคคลนั้นยังมีความจำเป็นเพื่อการครองชีพ อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือ ให้บุคคลดังกล่าวทำประโยชน์และอยู่อาศัยต่อไปในที่ที่ได้ทำ ประโยชน์หรืออยู่อาศัยอยู่แล้วนั้นได้ แต่ต้องไม่เกินสี่สิบไร่ต่อหนึ่งครอบครัวและมีกำหนดเวลาคราวละไม่น้อยกว่าห้าปีแต่ไม่เกินสามสิบปี ทั้งนี้ โดยได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับคราวแรก คราวต่อไป ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ป่าเสื่อมโทรม

หลักเกณฑ์ “ป่าเสื่อมโทรม” หมายความว่า เป็นป่าไม้ที่ไม่มีไม้มีค่าที่มีลักษณะสมบูรณ์เหลืออยู่เป็นส่วนน้อยและป่านั้นยากที่จะกลับฟื้นคืนดีได้ตามธรรมชาติ โดยมีไม้ขนาดความโตวัดโดยรอบลำ ต้นตรงที่สูง 130 เซนติเมตร ตั้งแต่ 50-100 เซนติเมตร ขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ไม่เกินไร่ละ 8 ต้น หรือมีไม้ขนาดความโตเกิน 100 เซนติเมตร ขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ไม่เกินไร่ละ 2 ต้น ในกรณีที่ป่านั้นอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1A ชั้น 1B และชั้นที่ 2 แม้จะมีต้นไม้เพียงไม่กี่ต้นก็ตาม ก็มีให้กำหนดเป็นป่าเสื่อมโทรม (หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการกำหนดสภาพป่าเสื่อมโทรม ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2532)

มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 17 มีนาคม 2535

มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 เรื่อง การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 17 มีนาคม 2535 เรื่อง ผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มเติม ในการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยการจำแนกเป็นเขตต่าง ๆ ตามการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และที่ดินป่าไม้ได้ 3 เขต (Zone) ดังนี้

1. เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C)

เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่กำหนดไว้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่าหายาก เพื่อการป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจาก

น้ำท่วมและการพังทลายของดิน ตลอดทั้งเพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษา การวิจัย นันทนาการของประชาชนและความมั่นคงของชาติ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ได้ประกาศเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปแล้ว พื้นที่ลักษณะนี้ได้แก่พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่ได้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พื้นที่อุทยานแห่งชาติ ที่ได้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 ตามผลการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ โดยสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี พื้นที่เขตอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลนประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี

2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม

พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีสภาพป่าสมบูรณ์หรือมีศักยภาพเหมาะสมต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ลักษณะนี้ได้แก่ พื้นที่ป่าที่มีลักษณะสมบูรณ์ตลอดจนพื้นที่ป่าที่สมควรสงวนไว้ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ พื้นที่ป่าที่มีความเหมาะสมต่อการสงวนไว้เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาวิจัย □ พื้นที่ป่าที่ห้ามมิให้บุคคลเข้าไปหรืออยู่อาศัยตามแนวชายแดน พื้นที่ป่าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น พื้นที่ป่าซึ่งเป็นเขตที่ตั้งแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พื้นที่ป่าซึ่งกำหนดเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุตามพระราชบัญญัติสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

2. เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E)

เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่กำหนดไว้เพื่อผลิตไม้ และของป่ารวมถึงพื้นที่เศรษฐกิจตาม นัยมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ และการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่เพื่อการพัฒนากาการทรัพยากรป่าไม้ และพื้นที่ประสานการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างทรัพยากร ป่าไม้กับทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรแร่ และทรัพยากรพลังงาน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ ตลอดทั้งต้องไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จำแนกให้เป็นเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ พื้นที่ลักษณะนี้ได้แก่

1) พื้นที่พัฒนาป่าธรรมชาติ

พื้นที่พัฒนาป่าธรรมชาติ หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีสภาพป่าไม้สมบูรณ์และมีศักยภาพเหมาะสมในการจัดการป่าไม้ ตามหลักวิชาการ เพื่อให้ราษฎรได้ใช้ประโยชน์จากไม้และของป่าร่วมกันโดยไม่บุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ต่อไป พื้นที่ลักษณะนี้ได้แก่ พื้นที่ป่าโครงการทำไม้ต่าง ๆ พื้นที่ป่าชุมชน

2) พื้นที่พัฒนาทรัพยากรป่าไม้

พื้นที่พัฒนาทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม ซึ่งมีศักยภาพสูงในการฟื้นฟูสภาพป่า สามารถส่งเสริมบทบาทและหน้าที่ของส่วนราชการและเอกชน ให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน เพื่ออำนวยการนโยบายทั้งทางตรงและทางอ้อมให้มีไม้ใช้ประเทศและเพื่อประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมแบบต่อเนื่อง โดยนำ ทุกส่วนของไม้มาใช้ประโยชน์ ให้บรรลุผลต่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ตลอดจนเศรษฐกิจและสังคมของชาติ พื้นที่ลักษณะนี้ได้แก่ พื้นที่ปลูกป่าภาครัฐบาล พื้นที่ปลูกป่าภาคเอกชน พื้นที่ปลูกป่าเพื่อใช้สอยในครัวเรือน

3) พื้นที่พัฒนาตามหลักวิทยาศาสตร์ชุมชน

พื้นที่พัฒนาตามหลักวิทยาศาสตร์ชุมชน หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่กำหนดไว้เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าในรูปแบบต่าง ๆ โดยการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และ การตั้งถิ่นฐานให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ การใช้ประโยชน์พื้นที่กระทำ ในลักษณะของวนเกษตร พื้นที่ลักษณะนี้ได้แก่ พื้นที่โครงการตามพระราชดำริ พื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง พื้นที่โครงการหมู่บ้านป่าไม้ พื้นที่ สทก.

4) พื้นที่พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ

พื้นที่พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ได้อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น แหล่งน้ำ และทรัพยากรธรณี เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ พื้นที่ลักษณะนี้ได้แก่ พื้นที่เขตแหล่งแร่ พื้นที่เขตระเบิดหินและย่อยหิน พื้นที่อนุญาตให้ส่วนราชการ และเอกชนใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ

3. เขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A)

เขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร หมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีสมรรถนะที่ดินเหมาะสมต่อการเกษตรหรือศักยภาพสูงในการพัฒนาด้านการเกษตร ตามผลการจำแนกสมรรถนะที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน รัฐสามารถพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งต้องไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะจำแนกให้เป็นเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ และเขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ พื้นที่ลักษณะนี้ได้แก่ 1) พื้นที่ป่าที่มีสมรรถนะของดินเหมาะสมต่อการเกษตร 2) พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเกษตร ตามมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ และการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2540

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2540 ได้เห็นชอบหลักการของ "แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ระดับพื้นที่" เพื่อ บริหารจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้อย่างมีระบบ โดยเน้นด้านการอนุรักษ์ควบคู่กับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสงวนรักษาทรัพยากรป่าไม้ที่เหลืออยู่ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ที่เสื่อมสภาพ ทั้งนี้อยู่บนหลักการลดปัญหาความขัดแย้งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ กรมป่าไม้ได้กำหนดแผนปฏิบัติงานเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดิน

และป่าไม้ ซึ่งการดำ เนินการตามแผนจัดการนี้จะเป็นการแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาในพื้นที่ ป่าไม้อย่างมีระบบเป็นการแก้ไขปัญหา ในเชิงรุก โดยการสำ รวจข้อมูล การถือครองพื้นที่ป่าไม้ทุกประ เภทในทุกจังหวัดทั่วประเทศ จัดทำเป็นระบบข้อมูลปัจจุบันของพื้นที่ป่าไม้ โดยตรวจสอบว่าแต่ละจังหวัดมีพื้นที่ป่าไม้ประเภทใดบ้าง/ สภาพปัญหาอย่างไร/ จำแนกประเภทปัญหา/ ดำเนินการสำรวจพื้นที่ครอบครองชั้นทะเบียนบุคคล เพื่อบำรุงข้อมูลมาจัดทำแผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่มี 4 ขั้นตอน คือ

1) สำรวจถือครองพื้นที่ป่าไม้

- o สำรวจถือครอง
- o ชั้นทะเบียนบุคคล

2) สำรวจ และวางแผนกำหนดความเหมาะสมในการใช้พื้นที่ที่กำหนดขอบเขตพื้นที่ให้ชัดเจน สำหรับการอยู่อาศัยและทำกินบริเวณที่เหมาะสม

3) ตรวจสอบและรับรองสิทธิการอยู่อาศัย / ทำกิน

- o ตรวจพิสูจน์
- o รังวัดฝั่งหลักเขตแปลงที่ดินของราษฎร
- o ออกหนังสืออนุญาตจัดทำแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ และเครื่องหมายแสดงแนวเขตให้

ชัดเจน

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ให้ความเห็นชอบกับ "มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ และให้ดำเนินการต่อไป" สำหรับมาตรการและแนวทางแก้ไข ปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ได้กำหนดไว้ 2 ด้าน คือ

1) ด้านการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ จำแนกพื้นที่เป็น 3 ประเภท คือ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย และป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี พื้นที่อื่น ๆ ที่สงวนหรืออนุรักษ์ไว้เพื่อ กิจการป่าไม้

2) ด้านการป้องกันพื้นที่ป่าและอื่น ๆ

มาตรการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาลงในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และป่าอนุรักษ์ตาม มติคณะรัฐมนตรี (พื้นที่ลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 และเขตอนุรักษ์ป่าชายเลน) ได้กำหนด

1. ให้กรมป่าไม้สำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจน และขึ้นทะเบียนผู้ครอบครอง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามแผนจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ระดับพื้นที่ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 16 กันยายน 2540)

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) ดำเนินการสำรวจ – ตรวจสอบในขอบเขตพื้นที่ป่าเป้าหมาย ดังนี้
 1. สำรวจ – ตรวจสอบสภาพป่าและการใช้ที่ดินป่าไม้ เพื่อให้ได้จำนวนเนื้อที่รวมทั้งหมดของการใช้ที่ดินป่าไม้ และสภาพป่าที่เหลืออยู่
 2. สำรวจการถือครองพื้นที่ป่าไม้ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าในจำนวนการใช้ที่ดิน ป่าไม้ทั้งหมดนั้น ใครเป็นผู้ใช้/ครอบครอง ใช้ทำอะไร โดยทำการสำรวจพื้นที่ที่ครอบครอง และขึ้นทะเบียนบุคคลผู้ครอบครอง รวมถึงการสำรวจลักษณะสภาพพื้นที่และชี้ตำแหน่งที่ตั้งด้วย
 3. สำรวจข้อมูล ข้อเท็จจริง สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่มีในพื้นที่นั้น
- 2) สรุปผลข้อมูลการสำรวจซึ่งเป็นสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น นำมาพิจารณาประเมินเชิงภาพรวมชี้ปัญหาและกำหนดสิ่งที่จะต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น
- 3) ตรวจสอบสภาพการใช้ที่ดินจากภาพถ่ายทางอากาศที่ถ่ายภาพบริเวณพื้นที่ป่าเป้าหมายไว้เป็นครั้งแรก (ภายหลังจากประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก) และถ่ายทอดขอบเขตอ้างอิงลงในพื้นที่ภูมิประเทศจริง
- 4) สำรวจและวางแผน กำหนดความเหมาะสมการใช้พื้นที่ โดยพิจารณาผลการตรวจสอบร่องรอยการท ๒ ประโยชน์ประกอบพยานหลักฐานอื่นในพื้นที่ เป้าหมาย พิจารณาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ นั้น ๆ ว่าล่อแหลม คุกคามต่อระบบนิเวศหรือไม่ ผล การพิจารณาเป็นประการใด จะต้องดำเนินการต่อไปดังนี้
 1. กรณีเป็นพื้นที่ล่อแหลม คุกคามระบบนิเวศ จะต้องทำการสำรวจหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเคลื่อนย้าย
 2. กรณีที่ รอกการเคลื่อนย้าย จะต้องวางแผนกำหนดการใช้ที่ดินเพื่อลด / ควบคุมผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติ และ/หรือสิ่งแวดล้อม
 3. กรณีที่เป็นพื้นที่อยู่ในเกณฑ์อนุญาตให้มีการใช้ที่ดินในบริเวณเดิมได้ จะต้องวางแผนกำหนดมาตรการเช่นเดียวกับ (2)
- 5) ตรวจสอบพิสูจน์และรับรองสิทธิการอยู่อาศัย / ทำกิน
 1. กรณีตรวจสอบพิสูจน์แล้วว่าเป็นพื้นที่ที่อยู่มาก่อนการประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ และไม่เป็นพื้นที่ล่อแหลม คุกคามต่อระบบนิเวศ จะทำการออกหนังสืออนุญาต สทก. ให้เพื่อการอยู่อาศัย/ทำกินต่อไป
 2. กรณีที่อยู่มาก่อนการประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ แต่เป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ จะต้องกำหนดแผนความช่วยเหลือ หรือย้ายไปในพื้นที่ที่เหมาะสมซึ่งหากอยู่ในเขตพื้นที่ป่าไม้ ก็จะต้องมีการออกหนังสืออนุญาตรับรองสิทธิให้เช่นเดียวกัน
 3. กรณีตรวจสอบพิสูจน์แล้วปรา กฏว่า เป็นการอยู่อาศัยภายหลังการประกาศ เป็นพื้นที่ป่า จะต้องพิจารณาดำเนินการจัดทำแผนการเคลื่อนย้ายต่อไป และหากยังไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ทันที จะต้องทำการจัดระเบียบที่อยู่อาศัย/ทำกิน ให้เพียงพอกับการดำรงชีพ

6) ขอบเขตพื้นที่อนุญาต หรือจัดให้อยู่อาศัย/ทำกิน จะมีการจัดทำขอบเขตให้เป็นที่ทราบอย่างชัดเจนโดยทั่วกัน เพื่อป้องกันการขยายพื้นที่ หรือรุกล้ำเข้าไปในเขตอนุรักษ์

7) การใช้ที่ดินในพื้นที่ที่อนุญาตหรือจัดให้ จะกำหนดเงื่อนไขการใช้ที่ดินเพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และ/หรือสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการห้ามขยายพื้นที่รุกล้ำเข้าไปในเขตอนุรักษ์

8) พิจารณาจัดทำแผนการปฏิบัติต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนโครงการแล้วแต่กรณี เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร การสนับสนุนด้านสาธารณูปโภคสำ หรับ การดำเนินการขั้นตอนตรวจพิสูจน์และรับรองสิทธิ์ จะดำเนินการ 2 ลักษณะ

กรณีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย (อุทยานแห่งชาติ/เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า)

กำหนดในรูปโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ภายใต้แผนงานเร่งรัดพิสูจน์สิทธิ์

กรณีป่าสงวนแห่งชาติ

กำหนดดำเนินการในรูปโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ตามแผน จัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2540 ซึ่งจะเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2543

สำหรับแนวทางการดำเนินการตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ และในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภายใต้แผนงานเร่งรัดพิสูจน์สิทธิ์ กรมป่าไม้ได้แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และป่าไม้เขต ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ (ตามหนังสือกรมป่าไม้ ค่วนที่สุด ที่ กษ 0712.2/16891 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2543)

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 ลงมติ รับทราบและเห็นชอบตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์) ประธานคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนเสนอ ผลการเจรจาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรภาคเหนือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับส่วนอนุรักษ์ต้นน้ำ คือ กลุ่มปัญหาป่าไม้ โดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ (นายเนวิน ชิดชอบ) เป็นประธานการเจรจาเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2542 ผลการเจรจา สรุปได้ดังนี้

1. กรณี ปรับปรุงกฎหมายป่าไม้ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมที่ประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายราชการ นักวิชาการ และตัวแทนกลุ่มชาวบ้านผู้เรียกร้อง เพื่อดำเนินการศึกษาหาแนวทาง และพิจารณาดำเนินการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายป่าไม้ 4 ฉบับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการภายใน 7 วัน และให้คณะกรรมการดังกล่าว ดำเนินการพิจารณาปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย และมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน และให้นำ ผลการพิจารณาไปดำเนินการพิจารณา พิจารณ์ หลังจากนั้นให้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

2. การคุ้มครองสิทธิชั่วคราวก่อนการพิสูจน์จะได้ช้อยติ หลังจากนำผลการเจรจาเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีและมีมติแล้ว จะมีการประกาศให้ราษฎรที่อยู่ในชุมชนในพื้นที่ป่าไม้ที่ขึ้นทะเบียนรายชื่อภายใน 7 วัน เพื่อดำเนินการดังนี้

ก. การขึ้นทะเบียน จะเปิดให้ราษฎรมาขึ้นทะเบียนรายชื่อ ขอบเขตพื้นที่ทำกินเดิม และพื้นที่ส่วนรวมของชุมชนภายใน 30 วัน

ข. การชี้เขตและปักหมุดที่ทำกินและพื้นที่ส่วนรวมของชุมชน ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการสำรวจรายละเอียดและปักหมุด ในพื้นที่ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้เพื่อคุ้มครองบุคคลในการทำกินชั่วคราว

ค. การพิสูจน์สิทธิให้ดำเนินการภายใต้หลักการพิสูจน์ว่าตนอยู่ก่อนการประกาศเขตป่าหรือไม่ หากเป็นกรณี คนอยู่ก่อนการประกาศเขตป่า ให้ดำเนินการโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายที่ดิน กรณีประกาศเขตป่าก่อนให้อาศัยหลักการแก้ปัญหาเป็นรายกรณี ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหลักเกณฑ์การพิสูจน์สิทธิให้ใช้หลักเกณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และปรับปรุงตามผลการศึกษาตามข้อตกลงที่ 1

ง. การดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการช่วยเหลือเพื่อติดตามการดำเนินการตามข้อตกลงทั้งหมด

การดำเนินการตามข้อ 2) ให้ดำเนินการเฉพาะกรณีคนสัญชาติไทยและการคุ้มครองสิทธิ ชั่วคราว หมายถึง สิทธิในการดำเนินการตามกฎหมาย (จับกุม) เท่านั้น

3. พระราชบัญญัติป่าชุมชน มอบหมายให้คณะกรรมการตามข้อตกลงที่ 1 รับไปพิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการเปิดประชาพิจารณ์ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนทุกฉบับที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในทุกภาคของประเทศโดยเร็วก่อนนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเป็นลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. คู่มือประชาชนผู้ได้รับ สทก. ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
2. แนวทางปฏิบัติการแก้ไขปัญหาดินป่าไม้ กรณี ราษฎรอ้างสิทธิ์ยึดถือครอบครองที่ดินป่าไม้
3. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507
4. www.dnp.go.th